ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXII — Број 469
Субота, 24. децембар 1960.
ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

И НИКО НЕ ЗНА ДА СМО ОВДЕ...
...БУКВАЛНО ОСУЂЕНИ НА СМРТ!

НА УЛИЦИ...
ОРТО МРТАВ... САД И АНГОР! ЗАТРОВАНИ СМО! УПОМОЋ!
ПОЛИЦИЈСКА КОЛА ПРЕД КРИМОМ!

УПОМОЋ! ВОДИТЕ НАС У БОЛНИЦУ... БРЗО... УМИРЕМО... ФЛУОРАНИЈУМ...
ФЛУОРАНИЈУМ? ЗОВИ ШТАБ ПОЛИЦИЈЕ, РОНЕ! УХВАТИЛИ СМО ПРОВАЛНИКЕ!

ГДЕ ЈЕ ФЛУОРАНИЈУМ? ГДЕ СУ ОСТАЛИ ЧЛАНОВИ БАНДЕ?
УМИРЕМ... У ПИТАЊУ СУ МИНУТИ... ВОДИТЕ МЕ У БОЛНИЦУ!

РЕЦИ ПРВО ГДЕ ЈЕ ФЛУОРАНИЈУМ!
РЕЋИ ЋУ... ДОБРО... ОСТАВИЛИ СМО ДОЛЕ ДВА ПОЛИЦАЈЦА... КАЗАЋУ ВАМ ГДЕ ДА ИХ НАЂЕТЕ... АКО...
РАСО! ГЛУПАЧЕ!

АКО СЕ ОСЛОБОДИМО ПОЛИЦАЈАЦА... САМИ ЋЕМО НАЋИ БОЛНИЦУ!
ОХХХ!
РОНЕ! УХВАТИ ГА! БРЗО!

РОНЕ! БРЗО! ПОБЕЋИ ЋЕ НАМ!

ОХ! ДОЧЕПАО СЕ КОЛА! НЕ МОГУ ДА ПУЦАМ НА ЊЕГА... ПОТРЕБАН НАМ ЈЕ ЖИВ!

НЕ ПУЦА ВИШЕ... МОЖДА ЖЕЛИ ДА НАС НАМАМИ У КЛОПКУ!
НЕ СМЕМО ЧЕКАТИ... ДВА ЧОВЕКА ИЗЛОЖЕНА СУ ФЛУОРАНИЈУМУ... А ОН МОЖЕ ДА НАМ КАЖЕ ГДЕ СУ! НАПРЕД!

НЕ ПУЦА ВИШЕ... ПРИТАЈИО СЕ...
РОНЕ! ПОГЛЕДАЈ!

МРТАВ! ФЛУОРАНИЈУМ ГА ЈЕ УБИО!
КАКАВ МАЛЕР! КАКО САД ДА НАЂЕМО ОНУ ДВОЈИЦУ НЕСРЕЋНИКА... ХЕЈ! ЧЕКАЈ...

40

У ОВОМ БРОЈУ

Т.Б/60

НАСТАВИЋЕ СЕ

ГЛУПЉЕ МЕСТО

— Где бих могао да оставим овај свој нови шешир? — упитао је Шиља Пају када су сти-

гли до шуме где су пошли на излет.

— Метни га на земљу, — одговори му Паја.

— Ух, па зар ниси могао да ми кажеш неко глупље место?

— Онда га задржи на глави.

ХТЕО ЈЕ ДА БУДЕ ШТЕДЉИВ

То се десило прошле године. Раја на крају школске године није донео баш најбоље оцене, па се ујка Паја врло много љутио.

— Зашто се љутиш? — чудио се Раја. Ти си ми обећао 500 динара ако ми оцене буду добре. Пошто је сада велика скупоћа ја сам хтео по сваку цену да ти уштедим тих 500 динара.

МУЗЕЈИ БРОДОВА ШПАГЕТА ГРАДОВА

Усред Лондона, код „Викторија кеја" на Темзи, баш преко пута Скотланд јарда, лежи укотвљен један велики брод са три јарбола, који се убраја у најромантичније бродове света: „Дисковери" капетана Скота којим је он 1901. године предузео прву арктичку експедицију и остао 18 месеци у леду на Јужном полу.

То је брод црн као ноћ и саграђен од најјачег дрвета, са снажним кљуном који је као нож могао да сече лед.

Целе седмице у брод музеј се слободно улази. Од једног морнара енглеске морнарице који је постављен ту као вођа и тумач посетиоцима добићете стручна обавештења о капетану Скоту и његовим официрима, чија имена и слике стоје на вратима кабина у којима су боравили. У великом салону смештени су у витринама предмети, ко је је експедиција употребљавала: разна опрема, забелешке чланова и један велики комад „пемикана", концентрисане хране која се бескрајно дуго могла одржати и о којој смо сви читали у њиховим књигама.

Од пре неколико година „Дисковери" се недељом претвара у школски брод на коме млади људи могу да уче: како се управља бродом, како се разапињу једра, и друге поморске вештине.

• • •

И један нови музеј у Италији — музеј шпагета, у Понтедасију недалеко од Ђенове, показује да музеји нису само места прошлости. У музеју се приказује постанак ове најважније намирнице у исхрани Италијана, дају се статистике о потрошњи и извозу, приказују се едикти из прошлости, па чак и једна папска була којом се одређује квалитет шпагета и макарона. У једној посебној просторији, која је свакако најинтересантнија за иностране посетиоце, показује се на који начин треба јести ово јело: како се ти танки, дугачки комади теста уметнички и спретно омотавају око виљушке и приносе устима а да крајеви нимало не висе. Ту се даље сазнаје на колико разних начина може

ово јело да се справља, а свака врста посипа се обавезно дебелим слојем рибаног пармезана.

У музеју се добије апетит, а тиме се користе околни ресторани.

• • •

У великом индустријском граду Бирмингему у Енглеској, недавно је уређен и отворен музеј само за децу, у једној лепој, великој, старој кући из времена краљице Елизабете I. У њему је приказана историја града са нарочитом пажњом да сви изложени предмети и записи пробуде интересовање школске деце за прошлост и њену романтику. Ту су изложени последњи налази при ископавањима на месту где је некада био стари римски гарнизон и где се сваке године врше даља откривања у којима добровољно учествује омладина. У музеју се налази јединствена збирка старих ватрогасних справа уз разне необичне записе, као што је на пример — наредба да добровољни ватрогасци при свом послу свака два сата добијају по литар пива. Ово је довело до таквог прилива добровољаца, да је наредба морала убрзо бити укинута.

Ту су стари намештај и ношње као и лепи предмети за свакодневну употребу, многи направљени у самом Бирмингему, од емајла још из 18. века, као и новац и одличја, који се још и данас ту кују.

• • •

Када су Холанђани у североисточној низији саградили велики насип због чега море више није могло да продире дубоко у копно, нашли су покопане у блату олупине бродова старих стотине и хиљаде година. Бродови су данас обновљени и стоје у великом музеју под ведрим небом са свим својим прибором — ужадима и једрима, па чак и са товаром да сведоче о старим временима и тадашњој уметности грађења.

Холандија има и једини на свету „Музеј литературе" смештен у Гренмаркту, најстаријем делу Хага. Ту су сакупљени рукописи, писма, коректуре свих холандских писаца од 1730. године на даље. Више није потребно да онај ко саставља биографију неког чувеног писца тражи материјал по новинама и приватној кореспонденцији: овде ће наћи све, а ако хоће још да види и писаћи сто или бурмутицу која је омиљеном писцу помогла у инспирацији, стајаће му на располагању као и попрсја и портрети чувеног покојника. Врло интересантне су и критике, похвалне или не, које су излазиле у новинама или часописима оног времена. Има ту и записника и уговора између издавача и писца о примљеним хонорарима.

• • •

Још један, за одрасле, а нарочито за децу интересантан музеј налази се у Единбургу, престоници Шкотске. Изложене су најразличитије играчке, око 12.000 предмета: лутке и собе за њих свих времена и из свих земаља, почевши од грчких, старих 2000 година до данашњих индијанских лопти од перја, нирнбершких кухиња за лутке, лутака у ношњама балканских земаља, модела старих дечјих железница, поштанских кочија и једрилица и дечјих књига и часописа данашњег времена.

ЗНА ОН ШТА РАДИ

Ухватили Попаја у лову и када су му затражили дозволу, испало је да је дозвола прошлогодишња и да Попај нема права да лови.

— Па ово је дозвола од прошле године! — протестовао је орган власти.

— Па да! — мирно је рекао Попај. — Знам ја шта радим. Мени је познато да ми дозвола не важе за ову годину и зато ловим само оне птице које сам промашио прошле године.

КО ЈЕ ЛЕПШИ

Хорације и Белка препиру се ко је лепши: да ли млади људи или младе девојке.

— Ја налазим да су младе де-

војке ипак лепше! — каже на крају разговора Хорације.

— Па природно! — радује се Белка.

— Не природно, него вештачки! — допуњује Хорације.

Ripley's — Веровали или не!

ТРУБЕ
ОД СТАКЛА НАЂЕНЕ У АРШАНУ, У ФРАНЦУСКОЈ, ЛЕЖАЛЕ СУ ЗАКОПАНЕ У ЗЕМЉИ 1.000 ГОДИНА

ДИЈАМАНТ „ФЛОРЕНТИН",
КОЈИ ЈЕ ТЕЖАК 133 1/2 КАРАТА А ЧИЈА ЈЕ ВРЕДНОСТ 1.000.000 ДОЛАРА, КУПИО ЈЕ 1660. ВОЈВОДА ОД ТОСКАНЕ ЗА ДЕСЕТОСТРУКО МАЊУ ЦЕНУ ОД НЕКОГ ЧОВЕКА КОЈИ ГА ЈЕ ОД ЈЕДНОГ УЛИЧНОГ ПРОДАВЦА ДОБИО ЗА СВЕГА НЕКОЛИКО НОВЧИЋА

СОЛИМАН I
СУЛТАН ДАМАСКА
МОГАО ЈЕ ЗА ЈЕДАН ОБРОК ДА ПОЈЕДЕ
ЦЕЛУ КОЗУ
6 ПИЛИЋА
ЧЕТВРТ МЕРИЦЕ СУВОГ ГРОЖЂА
И
70 НАРОВА
БИО ЈЕ ПОБЕДНИК У ЈЕДНОМ ТАКМИЧЕЊУ У ЈЕЛУ —
И УМРО ЈЕ ОД ТОГА!

КИТОВИ СПАСЛИ ГРАД!
ГОДИНЕ 1333. ВЛАДАЛА ЈЕ У ИРСКОЈ СТРАХОВИТА ГЛАД И ГРАЂАНИМА ДАБЛИНА ПРЕТИЛА ЈЕ СМРТ ОД ГЛАДИ. ОД ПРОПАСТИ ИХ ЈЕ СПАСЛО 200 КИТОВА КОЈИ СУ ИЗ ИРСКОГ МОРА УШЛИ У РЕКУ ЛИФИ И НАСУКАЛИ СЕ НА ПЕСАК НА УШЋУ ЊЕНЕ ПРИТОКЕ ДОНЕБРУК. УСОЉЕНО МЕСО КИТОВА ТРАЈАЛО ЈЕ ДАБЛИНЦИМА СВЕ ДО ИДУЋЕ ЖЕТВЕ

ТО ЈЕ БИО ПРВИ И ЈЕДИНИ ПУТ ДА СУ КИТОВИ ПРОДРЛИ У ОВЕ РЕКЕ!

© 1960, King Features Syndicate, Inc., World rights reserved.

У СВЕТИОНИКУ УЛВЕРСТОН
(ЕНГЛЕСКА)
ГРАЂЕВИНИ ВИСОКОЈ 30 М КОЈА СТОЈИ НА 127 МЕТАРА НАДМОРСКЕ ВИСИНЕ НИКАД НИЈЕ ЗА ЊЕГОВИХ 112 ГОДИНА ПОСТОЈАЊА УПАЉЕНА СВЕТЛОСТ

FEB. 26

ГУСКА
ЭЛЕНЕРА МОСА ИЗ ДИДСБЕРИЈА
(ЕНГЛЕСКА)
14 УЗАСТОПНИХ ГОДИНА
СНЕЛА ЈЕ СВОЈЕ ПРВО ЈАЈЕ У СЕЗОНИ 26 ФЕБРУАРА

ШУЊАЛА

Високе дворске чиновнике Луја XIV називали су, разуме се не пред њима, шуњалима. Наиме, краљ није подносио гласне и шумне кораке у својој близини и због тога су његови дворани и дворски чиновници морали да иду на прстима, и то без обу-

ће. Како су ови нечујни дворани имали у многим стварима знатан утицај на краља то је реч „шуњало“ постала у Француској синоним за подмуклице, особе које, држећи се у позадини, тајним везама и непознатим путевима спроводе у дело своје намере.

• • •

ПОКРЕТНИ РЕСТОРАН

„Покретни ресторан“ од 115 метара висине биће подигнут идућег пролећа на силосу једне велике франкфуртске пиваре. Цео ресторан окретаће се полако око своје осе што ће омогућити посетиоцима да се диве час планинама Таунусо и Оденвалдо час да уживају у лепом изгледу самог Франкфурта. У самом силосу моћи ће да се смести 14.000 тона слада и јечма.

• • •

ЏИН ИЗ БЛАТА

У долини реке По неки ратари пронашли су жабу дугачку око пола метра. Како доносе италијански листови,

ова жаба тешка је преко 8 килограма. Крекетање џина из блата према тврђењу очевидаца више подсећа на рику него на „песму“ обичних барских жаба.

ПАЈА ПАТАК

by WALT DISNEY

'ОЋЕТЕ Л' СА МНОМ У ШЕТЊУ, ДЕЦО?
СВАКАКО, ЧИКА-БАЈО!
КУДА ИДЕМО?
БЕЗ ОДРЕЂЕНОГ ЦИЉА! ШЕТЊА ЈЕ ОДЛИЧНА ВЕЖБА!
УФ, ШТО БИ БИЛО ЛЕПО ДА ИМАМО БИЦИКЛЕ! И ТО ЈЕ ВЕЖБА!
БИЦИКЛ — ЗА РАЗОНОДУ И ВЕЖБУ!
КАД САМ ЈА БИО МАЛИ, ЗА РАЗОНОДУ И ВЕЖБУ ИМАЛИ СМО ЈЕДАН ТОЧАК!
БИЦИКЛ — ЗА РАЗОНОДУ И ВЕЖБУ!
ОД БИЦИКЛА?
НЕ, ОБИЧАН ТОЧАК... ОБРУЧ ОД СТАРОГ БУРЕТА! Е, ОНАКАВ!
УЗЕЛИ БИСМО ЈЕДАН ШТАП... ЕВО ОВАКАВ...
... И ПОТРЧАЛИ...
СВЕ БРЖЕ И БРЖЕ И...
ЦАНГРРРР
ПОП!
БИЦИКЛ — ЗА РАЗОНОДУ И ВЕЖБУ!
БАШ ТИ ХВАЛА, ЧИКА-БАЈО!

© 1960 Walt Disney Productions World Rights Reserved
Distributed by King Features Syndicate. WALT DISNEY

И ОВО И ОНО

Камила има длакаве усне, зубе и стомак као у миша, птичју крв, температуру рептила. Али она има лабудов врат! А нема жучну кесицу. Може да види кроз спуштене капке, и да потпуно затвори ноздрве, чиме се штити од пешчаних олуја.

ПИТАЊА

Наведите имена тројице музичара или песника, не мора само наших, који су били и политичари?

Две групе дечака логорују — једна на морској обали, друга на врху једне планине, Обе групе у исто време ставе у кључалу воду јаја да им се обаре за доручак. Који ће дечаци први добити скувана јаја?

Које су нације у прошлости или данас имале следећи назив: Царство излазећег сунца; Перфидни Албион; Централна царства; Болесник на Босфору; Латинске сестре?

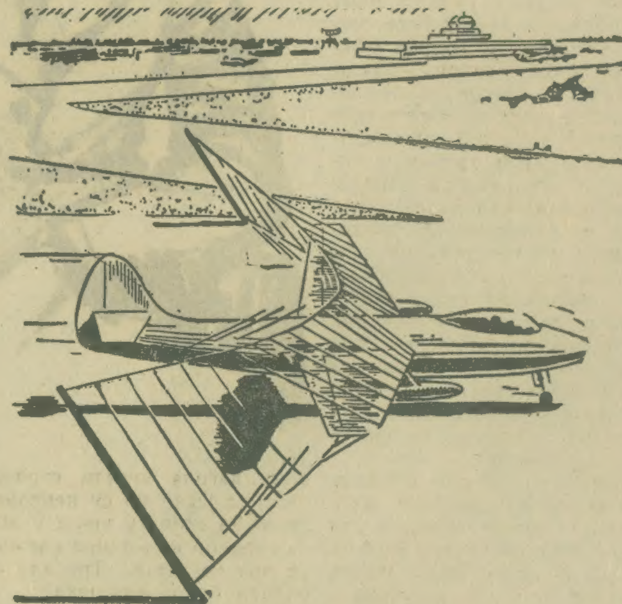
ОДГОВОР

ФРАНЦУСКИ ПЕСНИК ЛАМАРТИН био је за време друге Републике члан привремене владе и министар иностраних послова 1848. године. Немачки песник Гете био је министар принца од Вајмара. Пољски пијанист Падеревски био је председник Пољске Републике од 1919. до 1921. године.

ГРУПА која се налази на морској обали. На нивоу мора вода кључа на 100° а што се више пење и тачка кључања је нижа и јаја се спорије кувају.

ЦАРСТВОМ ИЗЛАЗЕЋЕГ СУНЦА називан је Јапан. Перфидним Албионом је називана Енглеска. Централна царства су означавала Немачку и Аустроугарску пре и за време првог светског рата. Болесником на Босфору називана је Турска а Латинским сестрама Француска и Италија.

ЈАЧЕ...

Веома еластично синтетично влакно — најлон — јаче је од челичног влакна исте дебљине, а четири пута је отпорније од челика приликом удара или тегљења...

По спољашњем изгледу сампан је личио на хиљаде бродића који плове по воденом лавиринту делте реке Ганга. Ипак, он се знатно разликовао од свих осталих сампана. Пре свега, покретао га је мотор што представља недостижан луксуз за једног бенгалског рибара. Затим, његов сопственик био је Ален Трес, Француз. Најзад, на сампану се налазила и једна гњурачка опрема на коју су Монохоман и Кунар, два јака Бенгалца који су сачињавали посаду, гледали с дивљењем и страхопоштовањем. „Сахиб Ален" и његови „морнари" слагали су се изванредно добро.

Ален Трес веома се поносио тиме што је спадао у мали број оних који добро познају „синдербине". Наиме, тако се зову предели у делти велике реке који нису ни земља ни вода, већ нека неодређена мешавина коју само тропско сунце понекад успева да отме од воденог елемента.

Годинама већ Ален се у области делте бавио послом коме се не би могло дати одређено име, али који му је омогућавао да скромно живи: тражио је остатке бродова које су тропски циклони отерали на дно речних рукаваца. Његов сан је био да пронађе брод „Тандерер" који се налазио негде између Калкуте и Шандернагора. Овај пароброд нестао је 1. новембра 1867. године, за време једне непогоде иза које је дошла поплава, заједно са преко милион долара у злату који су се налазили у бродском трезору

— Ален-сахиб!

Монохоманов глас пренуо је Алена из размишљања које баш није било ружичасто.

— Да, шта је?

— Тамо, погледајте.

На педесетак метара од обале крај које је сампан пловио, блатњава вода стварала је необичан вртлог.

— Кренимо тамо, Моно. Уосталом, тамо или на коју другу страну... сасвим је свеједно — рече Ален бацајући допушену цигарету у реку.

Сампан је описао лук и зауставио се на крају вртлога. Мотор је радио успорено, тек да се бродић одупире воденој стихији.

Кунар се тада обрати Монохоману говорећи му брзо на неком дијалекту који Ален није разумео.

— Он каже — преводио је Монохоман — да је овде пре шездесет или седамдесет година текла река Угли и да ово острво није постојало у време његовог деде који се сећао оне страшне непогоде у којој је „Тандерер" настрадао. Можда је брод ту на дну, сахибе.

— Сигурно је да нечега има — одговори Ален. — Пробајмо срећу још једном. Усидримо се крај острва.

Четврт часа касније сампан је био привезан за најјаче дрво на обали. Четири крокодила, којима је присуство људи очигледно сметало, склизнуше са обале, отпливаше стотинак метара и сместише се на једну малу плажу да ту наставе свој сан.

— Иако их толико често виђам још се нисам свикао на њих и њихове ружне њушке.

— То су барски крокодили, сахибе — као узгред рече Монохоман. — Они воле да једу људе.

— Спреми вечеру, Моно, па да спавамо. Сутра нас чека напоран посао.

• • •

Ален повуче последњи дим из цигарете, а затим пикавцем протрља стакла на свом гњурачком визиру. То је стари гњурачки трик против замагљивања стакла. Затим му је Кунар ставио на главу неку врсту турбана.

— Врло корисно против чворуга — мрмљао је. — А сад шлем.

Ален је још једном проверио како функционише прилив ваздуха. Све је било у реду. На његов знак два „морнара" помогли су му да се са ивице сампана спусти у воду. Претходне вечери проверавао је дубину реке: ни на једном месту није прелазила седам метара. Посао неће бити тежак и он ће моћи мирно да ради на дну реке готово два часа.

Вода се склопила изнад њега, мутна, једва прозирна. Наједном, једна дугачка црна сенка мину крај њега: крокодил.

— Добар почетак! — рече Ален гласно.

Његов глас је чудно одјекнуо у тишини која га је окружавала. Отворио је мало јаче вентил за испуштање ваздуха. Ваздушни мехурови као да су уплашили крокодила јер је брзо нестао у мутној води.

Аленове ноге додирнуле су дно. Ту, на дну, сунчева светлост продирала је оскудно. За оријентацију је имао само речни ток. Застао је и погледао у ком правцу одлазе мехурићи који су избијали из његовог одводног ваздушног вентила, а затим је кренуо на супротну страну, уз воду. Ускоро се пред њим указала на дну реке непокретна маса, црна неодређеног облика. Упалио је лампу на челу и кренуо према њој. Не, то није била олупина „Тандерера" већ неко авионско крило готово затрпано муљем.

— У толико горе — рече гласно.

Стекао је ту навику да говори на глас да би одагнао онај мали страх који је увек осећао кад би био под водом. Поново је стао: није желео да троши ваздуха више но што је то неопходно потребно за непотребне покрете. Јер, никад се не зна какво изненађење чека човека на дну реке или мора. У истом том тренутку осетио је нечије присуство... или је то било само јаче струјање воде?

Нагонски је посегао десном руком за појас где му се налазио нож. Нешто га је зграбило за шлем. Ален окрете главу и угледа два реда белих зуба.

Крокодил се вратио... или је то неки други. Животиња му се нечујно приближила с леђа. Ален се наглим трзајем окрете и зари нож у црно тело. Животиња пусти шлем и нестаде. Али борба мада је била кратка, учинила је да Ален изгуби оријентацију. На којој је сад страни обала где се налазио његов сампан?

Кад је промолио главу из воде угледао је испред себе читав низ огромних бамбуса. Где се налази? Без сумње низводно од сампана јер га је вода морала однети. Само, колико далеко од њега? Остаје му једино да чека. Монохоман и Кунар мораће приметити да се догодило нешто необично. Али, тешко је чекати: сунце пржи и шлем се све више загрева. Ален је био заробљеник свог гњурачког одела. Потражио је нож за појасом, јер у случају да чекање потраје дуже но његова резерва ваздуха мораће да жртвује свој комбинезон и да га распара. А ножа није било: изгубио га је у реци или остао забоден у крокодилу.

— Још сат и по ваздуха, можда и мање — размишљао је Ален. Почео је да броји откуцаје свог срца да би скратио чекање и бар донекле одредио време које је протицало. Није био далеко од хиљаде кад је угледао сампман који се брзо кретао према њему. Бродић је наједном стао и два Бенгалца су почела рукама да показују на нешто иза Алена. Окренуо се онолико брзо колико му је дозвољавала његова опрема. У истом тренутку, пре но што је имао времена да види шта је иза њега, осетио је како га је нешто оборило на земљу. Глава је ударила о шлем... и он је изгубио свест.

Полако је долазио к себи осећајући да га неко вуче по земљи. Нека непозната снага теглила га је за десну ногу таквом силином да је имао утисак да су му сви зглобови изишли из лежишта. Затим је дошао мали застој. Лежао је на леђима и кроз стакла на шлему могао је да види зелене врхове бамбусових стабљика. Затим се визир замрачио и уместо стабљика појавила се огромна глава једног тигра који је, очигледно, радознало посматрао чудни предмет који је довукао до бамбусовог шумарка. Затим је лагано подигао шапу...

— Изгубљен сам..

И поред ужасног страха, мозак му је радио. Затворио је вентил за одилажење ваздуха и до краја отворио славину на резервоару са кисеоником. Његово гњурачко оделo почело је да се надима као балон. Тигар, збуњен, устукну. Ален затвори славину. Једно време тигар је стајао као укочен а пошто „ствар" пред њим није изгледала опасна, поново приђе, стави своје канџе на Аленов надувани гумени комбинезон и задера.. Гумени оклоп није издржао и ваздух страховито шиштећи покуља кроз подеротине. Тигар начини један огроман скок и нестаде у џунгли. Ален поново изгуби свест.

Најпре је осетио свежину мокре крпе на челу. Кад је отворио очи над њим су била забринута лица Кунара и Монохомана.

— Све је у реду, Ален-сахиб — говорио је Монохоман — за четврт часа бићемо у Шандернагору.

Колеге

Док је композиција воза тутњећи и љуљајући се хрлила кроз мрак, у вагонима са замраченим прозорима гурала се гомила путника од којих је већина седела на пртљагу по ходницима. Воз је још пре пуна два часа напустио Париз и сада се налазио готово деведесет километара јужније што је за ове ратне дане значило велики успех — ишао је невероватном брзином од 45 километара на сат.

Мало ко од путника је запазио да је воз застао пред црвеним сигналом једне мале станице а затим и на самој станици. Неколико људи у цивилним оделима ушли су са два краја у воз који је одмах затим кренуо.

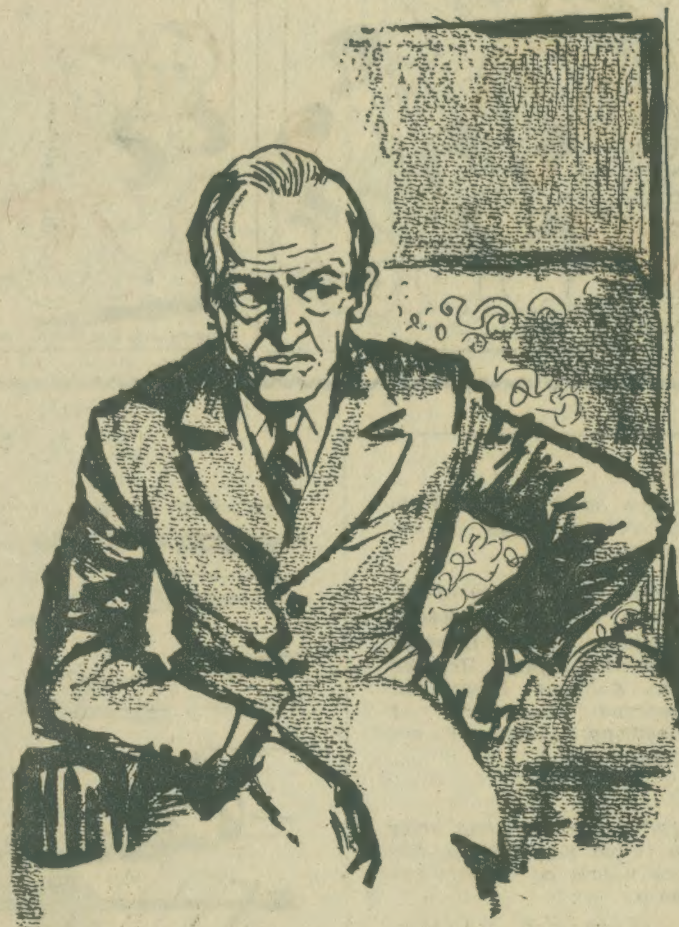
Прелазећи из једног купеа у други они су пажљиво загледали лица људи и понеког легитимисали.

У трећем вагону од локомотиве била је, као и у осталима, гужва. При самом улазу у вагон стајао је и нервозно прстима гужвао омот од цигарета Матис Гаре, човек четрдесетих година у беспрекорном сивом оделу, француски генералштабни официр и шеф обезбеђења генерала Кореја који је са својим ађутантом такође у цивилу и под другим именом управо покушао да се пребаци у неокупирани део Француске а одатле даље до слободних снага у Африци. После бекства из стана у Паризу у коме су га Немци конфинирали генерал је са лажним документима успео да уђе у воз и сада је у пратњи неколицине поверљивих официра већ почињао да верује у успех бекства.

Али иако је оно одлично организовано гестапоу није требало много времена да уђе у траг бегунцу и још мање да пошаље одред својих агената који ће зауставити воз и укрцати се у њега са наређењем да одбеглог генерала ухапсе.

Матису Гареу и његовим пријатељима који су у ходнику вагона чували стражу било је јасно ко су непознати људи који су ушли у воз на станици код рампе где иначе воз не стаје. Требало је радити брзо. Али шта?

После краћег договора један од Француза пошао је кроз воз у сусрет немачким агентима који су систематски прегледали суседне купее.

За то време је човек који је кренуо у сусрет Немцима обавестио ове да су он и неколицина „специјалних" агената Абвера ухватили генерала кога прате још из Париза али да он није једина „ловина" у овом возу. Посто је докази да истим возом путују још двојица француских функционера, руководилаца службе организовања бекства истакнутих Француза који желе да се придруже снагама за борбу против Немачке.

Матис и још двојица његових људи одлучно кренуше ка одељењу где се налазио генерал.

Ушавши бучно унутра они затражише исправе а онда, дајући генералу и његовом ађутанту неприметан знак, извадише револвере и наредише осталим путницима да изађу из купеа.

Збуњени изненадном појавом својих „колега" и обавештајних ривала Немци ипак пожурише прво у купе у коме су Матис и другови управо претресали генерала бледог као крпа.

Да би сцена била уверљивија Матис је у тренутку кад су Немци стигли до купеа ударио ађутанта тако јако да се овај срушио на седиште док му је из носа потекла крв. Осорним гласом на одличном немачком језику Матис је гестаповцима „објаснио" да се у једном од задњих вагона морају налазити два човека које по сваку цену треба ухватити.

Како је воз управо пролазио кроз једну од малих успутних станица Матис се није дуго размишљао да повуче кочницу.

Док је воз почињао да успорава Матис је од командира гестапоа затражио два човека да му помогну да чува „заробљенике" које је имао намеру да одмах ту на станици саслуша. Гестаповци су имали да остану у возу и по сваку цену до следеће станице да пронађу људе чији је подробан опис зачас измислио.

Чим је Матис са својим „заробљеницима" сишао један од гестаповаца је услужно отрчао до локомотиве и наредио да се вожња одмах настави како им „важне" птичице не би на станици покушале да умакну. Нико од гестаповаца није посумњао у аутентичност својих „колега".

Матис, генерал, ађутант, два права гестаповца и неколико лажних остали су на станици.

У малој канцеларији Французима није било тешко да разоружају запрепашћене Немце и да се поштанским камионетом који су „позајмили" изгубе ка шумама које су се пружале јужно од градића.

Већ следеће ноћи пошто су један део пута пропешачили а други прешли у колима неког сељака кога су успут срели, они су се нашли у сигурности, док је капетан гестапоа који је руководио акцијом хватања генерала Кореја био хитно опозван у Берлин а одатле упућен на фронт.

ТРАГЕДИЈА МАЈМУНИЦЕ НАНЕ

Враћали смо се из Конга. Четири месеца смо Мак Ферлен и ја узалудно покушавали да у пределу између планине Рувензори и шума Итури ухватимо младунче горила. А једног јутра ипак, нашли смо у једној од наших замки одраслу женку шумског горила. Неко време смо се колебали: да ли да је поведемо са собом или не? Знали смо да је врло тешко одраслог мајмуна довести до циља.

Била је то прекрасна животиња: отприлике 1,80 висока и тешка око 100 килограма. Нана, како смо је назвали, показала се мирна и доброћудна, чак и превише, а то је указивало на велику тугу и меланхолију. То ме је навело на размишљање, али нисам могао да решим тајну. Одвукли смо је теретним колима до места Таборе, а одатле железницом за Дарсалам, где смо одсели у једном хотелу у авенији Акација.

Приликом укрцавања на брод „Усукума“, Нанин кавез је стављен на онај део палубе где су се путници ретко задржавали.

Били смо слепи... слепи за Нанину тугу... иначе се не би одиграло оно што се десило после два сата. Био сам са Мак Ферленом у бару кад зачусмо крике капетана брода:

— Ваш горила је побегао!

Како смо се створили на палуби не знам, али кад сам видео шта се десило, ледена језа ми је прошла низ леђа Четири или пет пречага на кавезу било је сломљено, а Нана... где је она? Путници су немо зурили према горњој палуби. Тамо, на степеништу, чучала је Нана. Изглед јој је одавао страх и неповерење, а у дугим рукама држала је... једну девојчицу од две до три године

Дете је тужно плакало, а мајка је стајала недалеко од мене, кршила руке и пригушеним гласом вапила:

— Дете, моје мало дете, врати ми га...!

У овом тренутку сам разумео Нанино нерасположење Кад смо је уловили сигурно је имала младунче. Њено дете је остало у прашуми! Кад је девојчица стала пред кавез, пробудило се у њој осећање материнства: она је поломила пречаге да би загрлила туђе дете уместо свога.

Пошао сам лагано према степеништу, тихо позивајући Нану. Али кад сам ступио на први степеник, она поче да се повлачи. Није то чинила бесно, уз претеће мумлање... не, већ тихо и полако, готово жалосно. Провео сам најстрашније пола сата у мом животу... покушавао сам да одобровољим мајмуницу. Све је било узалуд! Она се све више повлачила.

Путници су беснели. Неколико њих се попе споредним степеницама на горњу палубу да опрезно опколе мајмуницу. Кад је Нана приметила клопку, она, уз продоран крик, сруши два нападача и узвера се са дететом у рукама на високи јарбол брода.

Сви присутни умукоше од ужаса. Мајмуница је висила придржавајући се само једном руком, док је другом чврсто држала дете, које је престало да плаче. Мак Ферлен се одједном лупи по челу:

— Морамо да покушамо још последње! Сећаш ли се да се у хотелу налази испуњени шимпанзо? Идем по њега.

Чамцем су га брзо пребацили на обалу и он одјури у хотел. За непун сат вратио се са малим испуњеним мајмуном у рукама. Стадох полако да се пењем уз јарбол.

Нана није имала куд. Гледала ме је и приметила мајмунче које сам држао. Кад сам стигао до горе она ми га нежно узе из руке. Полако сам је гладио по дебелом крзну, а готово плакао, од радости и туге. Мирно је дозволила да јој узмем дете, које сам брзо сместио у мрежу око мога врата, а она је с великом материнском нежношћу пригрлила мајмунче.

После неколико минута сишао сам на палубу и спустио неповређено дете у наручје узбуђене мајке.

Предвече смо пренели тешки кавез на горњу палубу, а кад се смркло Нана је сишла са јарбола и своје „дете“ мирна и срећна, унела у кавез.

Њена срећа није дуго трајала. Већ сутрадан Нана је знала да њено дете нити једе нити живи. После неколико узалудних покушаја да нахрани мајмунче, она га одбаци, а у њене очи се опет увуче израз чежње. Одбијала је храну и полако венула. После три недеље... управо кад смо пролазили поред Канарских острва... угинула је

ВИДЉИВ И СА МЕСЕЦА

Теоријски посматрано, чувени Кинески зид једина је творевина људских руку која би се са Месеца могла видети голим оком. Да се подсетимо његових димензија: дужина Кинеског зида у правој линији износи око 3.000 километара, али ако бисмо узели у обзир све кривине, углове и утврђења, његова би се дужина удвостручила; висина му је 8 метара, а ширина, мада није свуда иста, дозвољава да по зиду јаше један поред другог шест коњаника.

ИНЖЕЊЕРИ, ИНЖЕЊЕРИ!

Према једној статистици, на милион становника у САД има 195 инжењера, у Француској их има 100, у Енглеској 257, а у Совјетском Савезу 236.

НЕВИДЉИВИ НЕПРИЈАТЕЉ

Ново раздобље у медицини означио је проналазак справе за увеличавање најситнијих честица — микроскоп који је помогао да се осмотре до тада невиђена телашца, микроби, узрочници многих обољења.

Где живе микроби? Свуда око нас. У болесном човеку и прљавштини. Болестан човек је главни извор микроба. Он их избацује на различите начине: пљувањем, кијањем, кашљем, мокраћом, изметом. Тако прелазе од болесника на његову околину, јер лебде у ваздуху болесникове собе, има их у постељини, посуђу, намештају. Испљувком, изметом и мокраћом стижу, преко дворишта, нужника и ђубришта у потоке, реке, бунаре, прашину на улици и одатле се разносе на све стране.

Свака заразна болест има свој посебан микроб који је изазива.

Како изгледају микроби? Под микроскопом, увеличани, једни изгледају као зрнца кафе, други као штапићи, трећи као мале бургије. Најрадије живе у влажним и мрачним просторијама, на прљавом посуђу, помијарима, а плаше се чистог ваздуха, сунчеве светлости, сапуна, вреле воде, креча и разних дезинфекционих средстава. Неки микроби угину врло брзо, док се други учауре и тако сачувају све своје особине до погодног тренутка и средине где настављају свој живот.

Микроби се множе веома брзо — деобом: један микроб се преполови, затим се ти делови деле даље, тако да их се за неколико часова намножи на стотине хиљада. У телу човека или животиње они имају све што им је потребно за живот: храну, влагу, топлоту а то је довољно за њихов развој.

Главна храна микроба је крв, сокови нашег тела и све оно што трули у њему: маст коју кожа излучује или зној. Нарочито их има у прљавштини на рукама ако се ретко перу, и у прљавштини испод ноктију.

Како микроби делују? У чему се састоји њихов разоран рад? Научници су утврдили да они излучују из себе јаке отрове који трују наш организам. Пошто се брзо размножавају у стању су да преплаве тело болесника, а количина отрова коју излучују сви ти микроби толика је да за кратко време може да произведе смрт и најјаче животиње или најснажнијег човека.

Столећима су заразне болести односиле милионе људи. Човек је то трпео као нешто што мора да буде јер није знао како се против њих треба борити. Сада их наука побеђује јер је упознала многе непријатеље нашег здравља.

ТЕХНИКА

„Магично око“ ће омогућити особљу у луци Хусум на Северном мору да не напуштајући свој радни сто управља саобраћајем бродова који треба да пристану у њиховој луци. Телевизијски центар биће инсталиран тако да истовремено обухвати луку и бране.

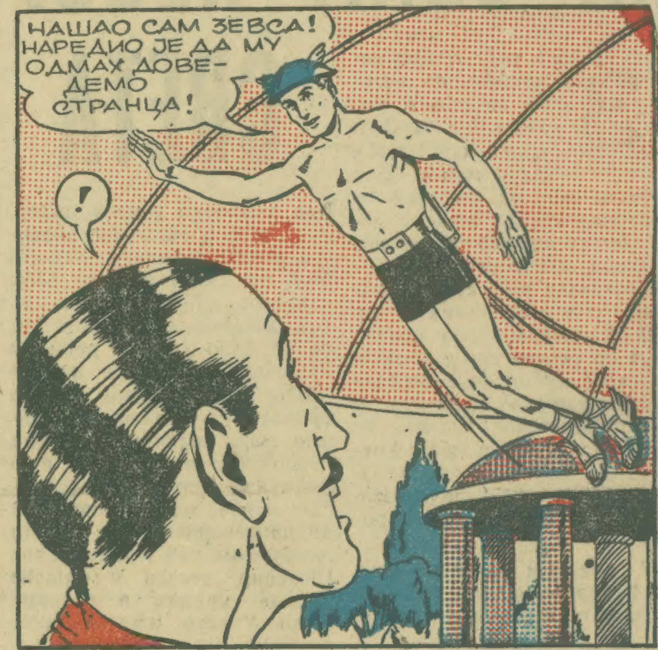
СТРАШИЛО ЗА ГОЛУБОВЕ

Лондонски аеродром води праву битку са морским галебовима који су постали „окупатори“ писта. Руководство аеродрома је дошло на идеју да емитује преко звучника глас Елвиса Прислија, једног од краљева „рок-енрола“. Када галебови чују његов глас разбеже се безобзирце и не појаве се поново читава 24 сата. Галебови се плаше и других ствари, али не толико јер се врате на аеродром већ после неколико минута.

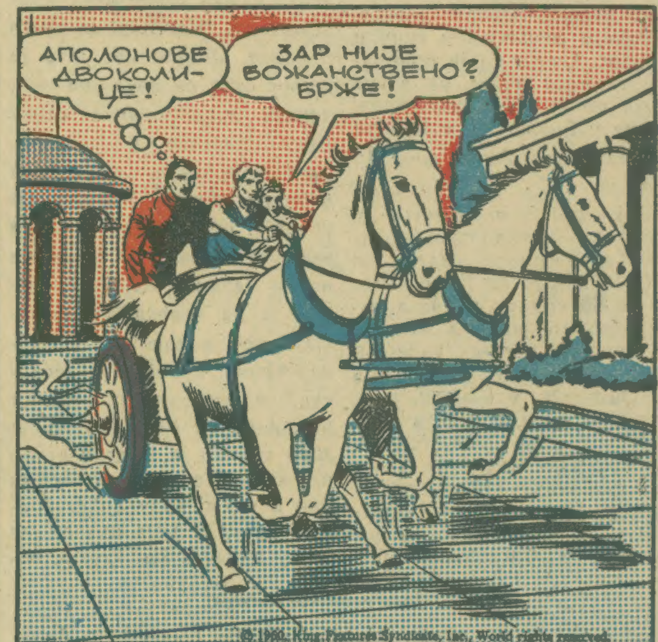

МАНДРАК и СНЕЖНИ ЧОВЕК

НА СВИМ ПОЗОРНИЦАМА СВЕТА

За коју годину навршиће се четири столећа од рођења Виљема Шекспира (1564-1615). За четири столећа ниједан људски ум није успео као он, да напише дела која су прешла толико позорница света, нити да створи личности чије судбине одзвањају у милионима људи. Дух Хамлетовог оца позива сина на освету сваке године, од старе дубровачке тврђаве Ловријенац до Ташкента, у срцу Совјетског Савеза, од Персије, Јапана и двеју Америка до малог места Страдфорд на речици Ејвну, у Енглеској, у коме је писац рођен.

У великим позориштима, на ђачким сценама, под циркуским шатрама и свуда где постоји ма какав подијум чују се Шекспирове речи. Његови јунаци говоре човеку, обраћају се човечјем срцу и разуму. Али, и то је природно, те речи нигде не звуче боље до у три Страдфорда: ономе у Енглеској, у Канади и Сједињеним Америчким Државама.

Најстарије позориште у свету које искључиво представља Шекспира налази се у Страдфорду на Ејвну. Њему је 90 година и сваке сезоне добије милион захтева за улазнице, али их удовољи само две петине. Страдфорд на Онтарију, у Канади, приредио је први фестивал Шекспирових дела 1953. године. Он привлачи годишње милион љубитеља овог писца. Најзад, Страдфорд у Конектикату, у САД, имао је ове године 175.000 посетилаца.

Кад се све то узме у обзир, онда се с правом могу навести речи критичара Мориса Моргана који је још 1774. написао: „Ми кажемо да располажемо Шекспиром. Зар не би било тачније рећи да Шекспир располаже нама?“

Шта у наше време толико привлачи љубитеље позоришта овом великом драмском писцу? Вероватно и то што им пружа уточиште од других, више мање површних драма данашњице, са ситним личностима као јунацима, док Шекспир залази у највеће дубине моћних и великих људи Уместо пљуска празњикавих речи, са рампе узлеће снажан говор који носи слушаоца. Шекспир не држи придике. Широк као што је широк свет, он пред очи свих износи људе онакве какви јесу, праведне и порочне, паметне и луде, владаре и народне људе. Уместо да убеђује, оставља да публика закључује сама. Савремени писци драма најчешће су склони да човека представљају као недоношче. У данашњици, пуној неизвесности, човеку годи смелост шекспирових јунака. Иако је знао колико је људски створ несавршен, за њега је човек био и остао врхунац стваралаштва. Он нам износи на сцену здрав и јак хумор, непоколебљивост, храброст и чврсте карактере који и из историје увек бодре.

Познато је да се о Шекспировом животу мало зна. То је охрабрило неке људе да доказују, помоћу лажних чињеница, да Шекспир није писао своје комаде. Он је, тобоже, своје име само позајмио сер Франсису Бекону, односно седамнаестом грофу Оксфорда, Едварду, по некима Кристифору Марлоу, Валтеру Релију, Елизабети Првој или Ани Хатавеј. Уствари, испод целе те полемике крило се једно: требало је доказати да човек „неплеменитог“ порекла и скромног школовања није могао бити у стању да оствари крупна дела. Све су те теорије ипак одбачене.

Вероватно је, међутим, Виљем имао веће образовање но што му ненаклоњени теоретичари приписују. Породица је сељачког порекла из Варвикшајра. Његов амбициозни отац Џон, дошао је у Страдфорд где се одао рукавичарском занату. Био је наименован и за градског дегустатора пива. Кад је Џон дошао у град, син је имао четири године. Изгледа да је мали похађао школу у истом месту, али по свој прилици без нарочитог одушевљења, јер се у то време много учило латински, часови су трајали од 7 до 5 по подне, лети чак и дуже, а ђаци нису тучени већ премлаћивани.

Кроз Страдфорд су пролазиле путујуће глумачке дружине. Засењен њиховим ореолом, Шекспир је једног дана пошао пешке за Лондон и ступио у једну трупу. Пошто се одао писању и глуми, лако је избио на површину и почео да жање успехе. Писао је брзо. О томе сведочи нешто сачуваних рукописа, а издавачи кажу да су били врло мало исправљани. За врло кратко време постао је љубимац Лондонаца.

После пораза Непобедиве армаде, 1588, Енглеска је постала господарица мора. Енглези су почели веома високо да цене човека као савршенство природе а у том човеку видели су себе. Шекспир је, међутим, ставио увеличавајуће стакло пред своје око и почео да испитује тог човека.

Понесен животом, он се истовремено мучи проблемом смрти. У то време болештине пустоше по Лондону, недаћа има на све стране и становништво, да заборави шта га чека, граби радости живота на било који начин. И то се налази под Шекспировом лупом.

Позоришни редитељи који нису у то време били у могућности да схвате праву величину Шекспира, обраћали су највећу пажњу на лепоту пишчевих стихова који су голицали уши публике. Међутим, Шекспир није певао ради туђих ушију већ је говорио људским срцима. Ако је мајсторски владао језиком, то му је било само средство да што боље стигне до људи, да их подстакне на размишљање. И баш због тога, због музике језика и велике истине речи он влада позорницом и данас и, изгледа, са ње неће ни сићи.

СЕЗАМЕ, ОТВОРИ СЕ!

Ко не зна за чувену формулу „Сезаме, отвори се!“ из приче Али-Баба и 40 лопова у књизи „Хиљаду и једна ноћ“? Али, ко зна шта та реченица представља у суштини? Пред тим питањем стојимо без одговора а сви радо једемо ћетен-алву и требало би да смо мало боље обавештени.

Ево одговора:

Сезам је биљка (од чијег се семена производи ћетен-алва) која се на латинском зове „сезамус“, на грчком „сезамон“ а на арапском „семсем“. Сићушно сезамово семе расте у махуни која се, кад јој дође време, отвара сасвим полако. Али Баба и његови људи изабрали су ову формулу да би нагласили да се велики и тешки блокови стене растворе такође полако и тихо, да то нико не чује.

Жене су за поезију

Пет највећих издавачких кућа у Паризу објавило је проценат списатеља и списатељки у односу на врсту њихових списа које су током ове године поднели издавачима ради штампања. Тај проценат је распоређен на следећи начин: есеји 85 одсто мушкарци, 15 одсто жене; биографија и историја 80 одсто мушкарци, 20 одсто жене; романи 55 одсто мушкарци, 45 одсто жене; поезија 40 одсто мушкарци, 60 одсто жене.

Биланс младог тореадора

Чувени шпански тореадор Антонио Ордонез, зет и ривал у арени исто толико чувеног Домингена, има 27 година и мудро се повукао из арене пошто је стекао изузетну суму новца. За девет узастопних година „рада“, он је убио пред очима публике око 1.250 бикова. За то време био је од њих рањен само 14 пута.

Сен-Џон Перс је десети

Песник Сен-Џон Перс је десети француски писац који је добио Нобелову награду за књижевност. Први је био Сили Придом 1901. године, затим Фредерик Мистрал 1904, Ромен Ролан 1915, Анатол Франс 1921, Бергсон 1928, Роже Мартен ди Гар 1937, Андре Жид 1947, Франсоа Моријак 1952. и Алберт Ками 1957. године.

Цртежи на Уралу

Совјетска експедиција коју предводи биолог А. Румин, открила је у једној пећини на јужном Уралу мноштво цртежа из преисторијског доба. Цртежи представљају разне врсте животиња од којих је једна живела пре стотине хиљада година. Многи цртежи су у боји. Откриће је од великог значаја зато што, изузев открића у Пиренејима, до данас нису нађени други радови у боји толико давних човекових предака.

Џиновски зец

После успелих укрштања, неки италијански одгајивач из Граведоне, у близини језера Комо, добио је једну врсту веома високих зечева. Животиње имају белу длаку и сиве очи. Дугачки су 65 см и теже око 6 килограма кад су у првој години живота.

ОПЕТ О АТЛАНТИДИ

Прошлог лета, на конгресу геофизичара у Хелсинкију, професор Ганапулос, управник сеизмографског института у Атини, прочитао је свој рад о Атлантиди. По његовом мишљењу, ова земља, коју помиње Платон, постојала је у Јегејском мору, отприлике на пола пута од Атине и Крита, где се сада налази један активни вулкан.

Атлантида би требало да лежи на дубини између 300 и 400 метара испод мора, а површина јој је била око 83 квадратна километра. Несрећа која је повукла копно у море догодила се око 1410. године пре наше ере.

Мишљење професора Ганапулоса наишло је на врло уздржан став присутних научника.

НАЈНЕОБИЧНИЈЕ

С времена на време на улицама Стокхолма може да се види и чује нешто сасвим необично: једна млада жена обилази све крајеве града и — лаје. Она уме верно да подражава лајање 20 различитих псећих раса. Али то не чини „да покаже шта зна“ већ по службеној дужности. Задатак јој је да хвата псе, управо да открије оне чији су власници „заборавили“ да плате градску таксу на њих.

Први каубојски филм

Замислите малу задимљену салу лета господњег 1903 — у то време у позориштима и биоскопима пушење није било забрањено — и у дну ње обично бело платно ексерима закуцано за зид... На клупама (столице и фотеље појавиле су се много касније) гомила од нестрпљења лупа ногама јер за овај пут плакате излепљене по граду обећавале су нешто дотад још невиђено.

Светиљке су погашене и пројекциони апарат, смештен усред гледалаца, почиње да зуји... Екран је оживео. Слике трепере, замагљене су као да преко њих лије киша.

Један воз се котрља... котрља... Крај њега јуре коњаници машући огромним пиштољима...

Публика, отворених уста чека наставак ове фантастичне јурњаве.

Коњаници нападају воз и краду новац који се у њему преноси.

Публика у сали се љути.

Али, појављују се браниоци закона. Почиње гоњење разбојника. Бандити, опкољени у шуми, предају се.

Правда је задовољена и публика устаје с клупа и пљеска, кад наједном...

Вођа банде појављује се сам на екрану, приближава публици, све је већи. Он управља свој револвер на гледаоце и пуца... пуца...

Таква сцена заиста никад раније није била виђена. То је изненађење, „бомба“ која је публици била обећана. Публика је узбуђена, понеки још дрхте од преживљеног страха.

Ова филмска прича, наивна и банална трајала је свега седамнаест минута. Наслов „Велики напад на воз“... Аутор: извесни Едвин Портер који се инспирисао једним позоришним комадом прилично радо примљеним. Главне улоге: Макс Аронсон и Џорџ Барнс.

Тако је изгледао први каубојски филм чије су сцене изазвале код вашег деде језу и дрхтавицу.

Сутрадан је један лист објавио следећи чланак из пера извесног Арчибалда Дудса:

„Синоћ су посетиоци биоскопске сале у Гелвстону присуствовали приказивању једног чудног филма који је распалио страсти наших суграђана. Да ли је то била последица изненађења или новина призора? Филм који се зове „Велики напад на воз“ приказао нам је групу полицајаца како гоне разбојничку банду која је опљачкала новац из воза... Већ сам избор такве теме прави је скандал, а шта нам остаје да мислимо о здравом разуму твораца филма који нам у последњим сценама приказује једног разбојника како пуца право у публику. Ужас! Безумна идеја људи који желе да запање по сваку цену. Не разумем разлоге који су навели хроничара листа „Гелвстонске новине“ да ово назове ремек-делом. Ја кажем отворено и гласно: „Ова врста филма неће дуго цветати!“

Предсказивање уваженог Арчибалда Дудса није се испунило. Први каубојски филм иако кратак и наиван постигао је огроман успех и филмски продуценти стали су масовно да фабрикују сличне филмове. Било је довољно ставити у наслов реч „каубој“ па да филму буде осигуран успех. „Живот каубоја“, „Авантуре америчких каубоја“, „Дете каубоја“ — такви су били наслови тих првих филмова. Макс Аронсон, јунак из „Великог напада на воз“ снимио је 373 филма за 373 седмице. Сви ти филмови били су толико слични да се за њих говорило: „Садржај се не мења, само Аронсон промени коња“.

Од првог каубојског филма протекло је више од пола века. За то време снимљено је толико каубојских филмова да нико не би био у стању да састави потпуну листу. Међу њима је било и много рђавих а и много правих уметничких дела. Али, још и данас у њима често можемо да видимо сцене које нас подсећају на „првенца“ каубојских филмова: преко пусте равнице јури воз или поштанска кола а за њима група наоружаних разбојника... Разбојници отимају врећу с новцем и беже, али правда их стиже...

САМО ТУ...

Алигатори се могу наћи свега на два места у свету: у јужном делу Сједињених Држава и дуж обала реке Јангце у Кини. Зашто ове животиње живе само у тим областима, толико удаљеним једна од друге? То представља проблем и за биологе.

Камен — прво поштанско сандуче

На југу Африке, на Рту добре наде, налазе се вероватно први поштански сандучићи. Да не буде заблуде: то нису црвени сандучићи какве виђамо на нашим улицама, већ велико плочасто камење.

Кад је Португалац Бартоломеус Диаз 1486. године први пут опловио Рт добре наде он је истовремено открио морски пут за Индију. За њим су убрзо кренули многи морепловци да би из Индије преносили у Европу бибер и друге скупоцене зачине. Једно такво путовање трајало је у то време месецима. Вода за пиће морала се чувати и штедети. Пред Ртом добре наде, на половини пута између Европе и Индије, воде је обично нестајало или би се већ почела кварити. Због тога су се морнари и при одласку и при повратку искрцавали ту на копно да би своје судове напунили свежом водом. Они морнари који су путовали за Индију остављали су том приликом под камење крај извора писма и поруке да би их њихови другови који су се враћали из Индије узели и однели у Европу.

Камење — први поштански сандучићи чувају се данас у музеју у Капштату.

ГУСКЕ КАО ЧУВАРИ

Из старе историје познато нам је да су једном приликом гуске својим гакањем спасле Рим од непријатеља. Данас један гусан и осамнаест гусака у Дамбертон Року чувају као најпоузданији стражари 90 милиона литара најбољег шкотског вискија који се налази у складиштима највеће шкотске фабрике. Ова количина вискија била би довољна да по њој заплови чак и највећи прекоокеански пароброд. Кажу да гусан-чувар „намирише“ сваког странца и да одмах нада страховиту дреку којој се придружују и његове „даме“.

СВЕТИЉКА ОД ПРЕ 170 ВЕКОВА

Како је човек осветљавао своје пребивалиште пре 17.000 година? Недавно откриће у познатим пећинама Ласко у Француској изгледа да је дало одговор на ово питање. Испод преисторијске слике рањеног бизона истраживачи су нашли некакву светиљку од обрађеног каменапешчара у којој се још налазило уље. Анализа тога уља која је помоћу угљеника 14 извршена у некој данској лабораторији омогућила је научницима да утврде старост светиљке: 170 векова.

ЗНАТНО ВИШЕ

И у пољопривреди се продуктивност знатно повећава захваљујући механизацији. У САД је један фармер 1940. године производио за 10,8 особа, а данас он може уз мање напора да производи за 20,8 особа.

НАШИ ПРВИ МАРАТОНЦИ

Пре педесет година почео је у Београду да се развија лакоатлетски спорт: углавном тркачке и скакачке дисциплине. Томе су много допринеле соколске дружине где се осим гимнастике неговала и лака атлетика; школе у којима се на часовима гимнастике вежбало и трчање, бацање кугле, скакање у вис, у даљ, троскок и прескакање препона.

Велике заслуге за развој лаке атлетике у Београду има и Олимпијски клуб који је од 1910. године често приређивао добро посећене утакмице у разним спортским дисциплинама. Интересантно је да се у то време нарочита пажња обраћала трчању на дуге, скоро маратонске стазе и да такмичари нису били само варошани него и сељаци.

Утакмице су се одржавале у Кошутњаку, а програм се обично састојао из лоптачких и јахачких утакмица, пешачких и бициклистичких трка. Две пешачке трке друмом — од Обреновца до Београда — нарочито су привукле омладину.

Прва трка од Обреновца до Кошутњака одржана је 2. маја 1910. године (по старом календару).

Са старта у Обреновцу тачно у 3 часа по подне по највећој врућини пошло је 97 такмичара. Одмах у почетку знатно је испред осталих измакао сељак Душан Милојковић. До Дубоког је трчао на читав километар испред свих, а ту га је почела да издаје снага. Први га је достигао Александар Поповић, трговачки помоћник, доцније познати београдски књижар, а онда и Љубомир Урошевић, књиговођа. У путу су неки тркачи одустајали и у Остружницу је стигло свега 40 тркача.

У Кошутњаку су такмичари морали да претрче још три круга испред трибина. Први је стигао на циљ Александар Поповић, други је био Љубомир Урошевић јер је у трећем кругу престигао Душана Милојковића који се једва држао на ногама. Време првог 2 часа и 40 мин; другог 2 часа и 51 мин.

Идуће године 2. октобра, опет је одржана пешачка трка на истој стази. Током трчања издвојила се једна повећа група, тако да је десетак њих у збијеном поретку ушло у Кошутњак. У кругу испред трибина започела је тешка борба за сваки метар терена. У сва три круга водио је и стигао први сељак из Жаркова Живко Настић, бурно поздрављен од његових сељака који су испунили добар део брежуљка са кога је трка посматрана. Настић је прешао стазу за 2 часа и 17 минута. Други је био Милорад Брадић из Београда који је стигао за 2 часа 17 минута и 40 секунди. Трећи, Драгутин Томашевић из Београда, стигао је на циљ један секунд доцније! Четврти је дошао до победничког стуба Михаило Јанковић, штампарски ученик. За њим су у краћим размацима стизали и остали тркачи.

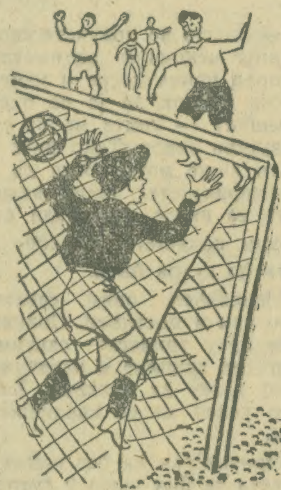
Осим Брадића, који је био јако исцрпљен, сви остали су стигли прилично свежи. Лекар је све учеснике прегледао и под његовим надзором су сви измасирани.

ФУДБАЛСКА »РЕПРЕЗЕНТАЦИЈА« СРБИЈЕ У ЗАГРЕБУ 1911

Прво гостовање у „иностранству“ фудбалера из Србије било је 1911. године. Иницијативу за то дали су загребачки Хашк (Хрватски академски шпортски клуб) и београдски „Српски мач“. За 12. и 13. јун 1911. године закључене су две утакмице „Српског мача“ са Хашком у Загребу. Неколико дана пре поласка, председник „Српског мача“ адвокат Радивоје Новаковић се успротивио одласку играча у Загреб јер је сматрао да тим још није дорастао за такве утакмице. По цену да буду искључени из клуба, играчи су ипак, пошто су се вероватно, споразумно са Хашком, претворили у „репрезентацију Србије“, отпутовали у Загреб. Неколицина играча је остала верна председнику клуба.

Тако ослабљен тим изгубио је у Загребу обе утакмице. Прву са 8:0, другу са 6:0.

По повратку у Београд играчи Милета Недић, Јосиф Папо, Милош Екерт, Милош Петровић—Обућина, Ото Кохоут, Божидар Станковић, Бо жидар Тодоровић и Душан Милошевић нису више могли да се врате у свој клуб па су уз помоћ играча из других клубова започели акцију за оснивање новог клуба. Та настојања су успела и 1. септембра исте године потврђена су правила Београдског спортског клуба, који је у развоју, прво српског а затим

и југословенског фудбала, одиграо прворазредну улогу.

У Загребу у ствари није играо репрезентативни тим Србије, већ једанаесторица играча који су се сакупили не по критеријуму најбољих већ онако, случајно, после неспоразума у свом клубу. У то доба у Србији је било још пет-шест играча из „Шумадије“, „Српског мача“ и „Сокола“ који би несумњиво заслужили да као репрезентагивци оду у Загреб. Али 1911. године још није постојала нека виша фудбалска организација која би могла одабрати репрезентативну екипу.

СКЛОНИ СЕ

Често се чује да „гром никад не удара у воду“. Међутим, стручњаци се с тим не слажу и тврде да има довољно примера кад је он ударио у воду. Зато саветују оне који се за време невремена налазе у близини воде или на њој, да се склоне.

РАНИЈЕ СИР — ДАНАС ПТИЦЕ

Кријумчарење дроздова певача и зеба преко царинске границе између Холандије и Западне Немачке, где је хватање птица певачица помоћу клопки забрањено, поново је почело да цвета. Кријумчари, који су досад из Холандије шверцовали у Немачку сир, оријентисали су се сад на птице јер им се то више исплати: за једну птицу певачицу у Немачкој се може добити и до 30 марака. Птице се преко границе преносе у старим чарапама. Кријумчари још у Холандији залепе птицама кљунове лепком, стрпају их у чарапе које затим „зихернадлама“ причврсте за унутрашњу страну мантила и капута.

НИЈЕ СКРИВАО...

Марк Твен није скривао да осећа антипатију према хвалисавцима. Једног дана, кад је један од њих таман почео да се размеће својим подвизима, чувени хумориста га прекиде да би испричао „свој доживљај“:

— Једне ноћи појавио се пожар у Ханибалу, у Мисурију, граду у коме сам провео младост, а стари Ханкинсон нашао се на четвртом спрату куће која је горела. Изгледало је да ће жив изгорети, јер ниједне лествице нису биле толико високе да допру до њега. Нико није знао како би му се могло помоћи изузев мене. Зграбио сам једно дугачко уже и бацио један крај старом Ханкинсону викнувши му да се чврсто веже око струка. Он ме је одмах послушао и ја сам га полако довукао доле на тротоар.

ЗЛАТО ИЗ ОЛОВА

Научници са универзитета у Упсали остварили су сан старих алхемичара: добили су злато у својим лабораторијама. Као што је професор Алексис Папас изјавио ових дана, научници су вршили опите са радиоактивношћу и при томе су бомбардовали олово. Том приликом им је успело да одломе мале делове атомског језгра и да на тај начин добију атоме злата. Научник Папас додаје да се оваквим поступком могу добити веома мале количине злата, те према томе успех шведских научника има искључиво научни значај.

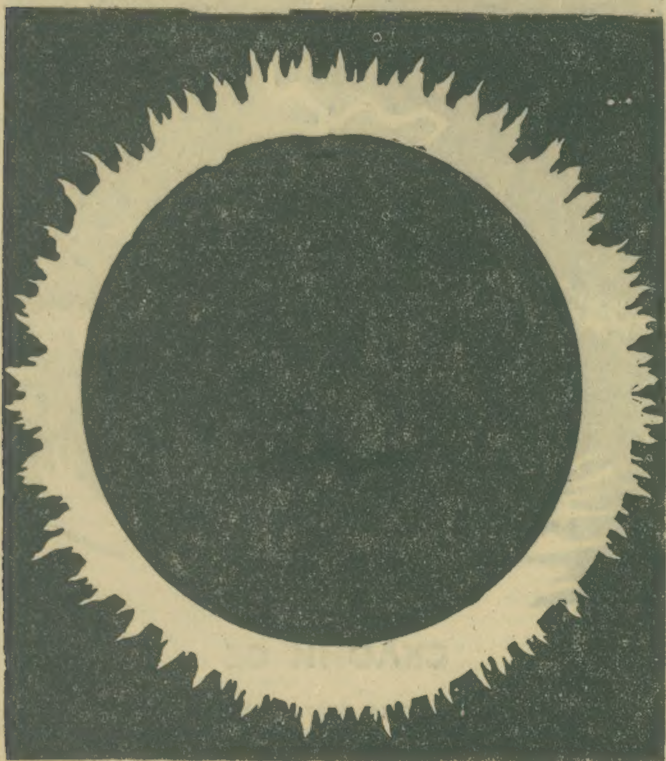

РАЗЛИКУЈЕ СЕ

Стручњаци кажу да је веома различита дужина живота инсеката. Краљица мрав може да живи и 16 година, док цео живот неких врста воденог цвета траје неколико часова.

ТАКО КАЖУ

Верује се да је наша Земља постала од Сунца и да је састав Земље исти као и састав Сунца. Светлост коју дају Месец и планете уствари је рефлекс Сунчеве светлости,

а његова гравитација одржава садашњи однос и распоред планета у нашем систему. Зрачење Сунца може се одржати и даље, по процени неких стручњака, још 100.000,000.000. година пре него што његово хидрогенско „гориво" буде исцрпљено.

Шкољка с рекордним бројем бисера

У водама близу Јапана недавно је нађена бисерна шкољка из које је извађен рекордан број бисера: 600 белих и 20 црних зрна.

Најмањи термометар на свету

У Сједињеним Америчким Државама направљен је од отпорног германијума термометар који је краћи од обичне чиоде. Мада тако мален овај термометар потпуно тачно показује температуру до близу апсолутне нуле.

Рекордер у давању крви

Џозеф Вурцер, детектив-наредник из Бufала, из државе Њујорк, свакако је прешао све рекорде у давању крви: од рата до недавно дао је 42 литра крви.

WALT DISNEY'S Полијана

РЕКОРД РЕКОРДЕРА

Џеси Овенс је одушевио цео свет 1936. године кад је на олимпијским играма у Берлину освојио 4 златне медаље: за најтежу трку на 100 метара, на 200 метара, у штафети 4x100 метара и за скок у даљ

венс је на олимпијским играма у Берлину тријумфовао иако немачка пропаганда није престајала да објављује: „атлетичари немачких екипа припадају повлашћеној раси". Пропаганда је требало да код немачких учесника на олимпијади развије до максимума националну свест.

— Мене то није збуњивало — говорио је Овенс — јер сам упорно и неуморно тренирао више од шест година само с једним циљем: да победим на олимпијским играма. Желео сам да однесем једну или две златне медаље, а највише сам веровао да ћу је добити за скок у даљ. Годину дана пре олимпијаде као студент друге године на универзитету у Охају, био сам поставио светски рекорд у тој дисциплини с 8,13 метара. Зато се веровало да ћу бити први на олимпијади. Међутим, очекивало ме је изненађење већ за време тренинга — кад сам угледао високог атлетичара Немца Луц Лонга који је скочио око осам метара. Поред тога ставили су му још до знања да му је Хитлер лично наредио да чува своје могућности за главно такмичење.

„Ако Луц победи — мислио сам — то ће се приписати новој теорији нацизма о преимућству аријевске расе. А ја — ја сам био само црнац. Изазван оваквим ставом разбеснео сам се у жељи за победом.

Међутим, сетио сам се и примедбе тренера: да атлетичар — кад је нервозан — сигурно губи. И то се показало истинито јер сам сва три пута при покушају прешао више сантиметара одскочну границу и био дисквалификован.

Почео сам да размишљам: „Зар сам превалио 5.000 километара да бих био елиминисан још у почетку?"

Удаљио сам се од старта разочаран. Тог момента осетих нечију руку како ми се спусти на раме. Кад се окренух препознах високог Немца, који ме је гледао покровитељски, јер се већ био квалификовао при првом покушају.

Пружајући ми руку, он рече на течном енглеском језику:

— Ја сам Луц Лонг. Раније се нисмо никад видели.

— Срећан сам што смо се упознали — одговорих, а затим, трудећи се да прикријем нервозу упитах: — Како се осећате?

— У пуној форми. Ово питање требало је ја вама да поставим.

— Шта хоћете тиме да кажете? — тргох се.

— Сигурно вас нешто мучи? Ви бисте иначе морали да се квалификујете и затворених очију.

После овога осетио сам се лакше. Разговарали смо али нисам признао Луцу шта ме је мучило, иако је он разумео моју нервозу и трудио се да ми врати поверење. После тога дошло је и до шале на рачун његовог физичког изгледа који је одговарао расистичким схватањима. Лонг је био од мене виши за три сантиметра, витак и мускулозан, јасно плавих очију и косе, са изразито лепом главом.

— Зашто не повучете своју линију неколико сантиметара испред ивице даске и узмете бољи одскок да је не бисте прешли? — упита ме он показујући старт. Тако ћете имати више могућности да се квалификујете. Није важно што се нисте пласирали при првом покушају. Важно је шта ће сутра бити.

Изненађен овим саветом био сам и постиђен. Повукао сам црту тридесет сантиметара од границе и израчунао свој залет за одскок. Тако сам успео да се квалификујем.

Признајући да без његовог савета не бих ушао у сутрашње финале ја га још исте вечери потражих у олимпијском селу да му захвалим. Седели смо један поред другог и разговарали пуна два сата... о атлетици уопште, о нама и о многим другим стварима. Растали смо се као добри пријатељи.

Лонг ће се сутра појавити на стадиону решен да ме победи, а знао сам да искрено жели и ја да дам све од себе, па макар га и победио.

При првом покушају Лонг је тукао сопствени рекорд. Тиме ми је дао подстрек да и ја остварим нешто нарочито. Честитао ми је кад сам се подигао после првог скока, који је био олимпијски рекорд, од 8,06 метара. Иако се Хитлер налазио на почасној трибини на неких сто метара од нас и мргодно га гледао, Луц Лонг је чврсто стиснуо моју руку.

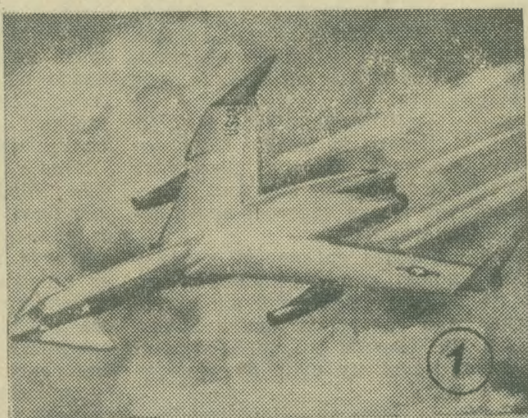
У том тренутку у Лонгу сам видео замишљени лик Пјера де Кубертена, човека који је остварио модерне олимпијске игре, кад је рекао: „На олимпијским играма није важно да се победи, већ да се на њима учествује, као што у животу није главно победити већ храбро се борити".

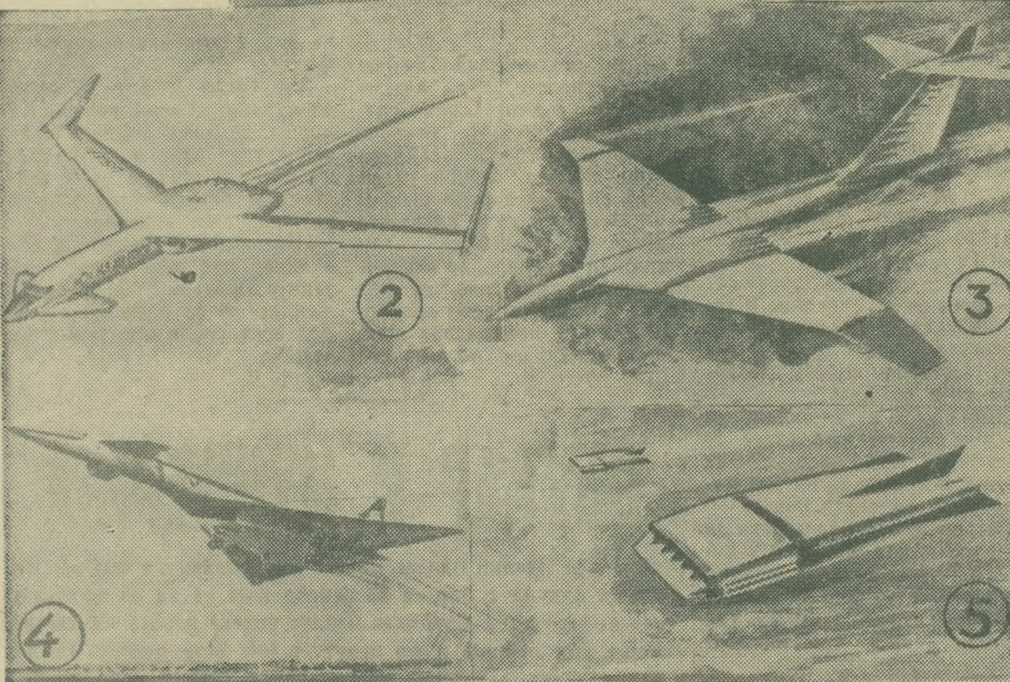

ВИЗИЈЕ БУДУЋНОСТИ

АВИОНОМ ПРЕКО 8.000 КМ НА САТ

Атомски авион Конвера са реакторима у задњем делу (сл. 1). — Услед велике брзине атомски авиони ће имати велика крила (2). — Атомски авион Нортропа (3). — Бомбардер Б-70 Валкири (4). — Инжењери су пројектовали овај авион-патку без крила који ће летети 3.000 км на сат (5).

КРОЗ 20 ГОДИНА АВИОНИ КОЈИ ЋЕ ЛЕТЕТИ БРЗИНОМ ОД 8.400 КИЛОМЕТАРА НА САТ САОБРАЋАЋЕ НА ВИСИНИ ОД 42.000 МЕТАРА И АТЕРИРАЋЕ ПОТПУНО АУТОМАТСКИ. — АТОМСКИ АВИОНИ ЋЕ БИТИ СПОРИЈИ ОД РАКЕТНИХ. — ОД ЛОНДОНА ДО ТОКИЈА СТИЗАЋЕ СЕ ЗА 90 МИНУТА. — ОТКАКО ЈЕ РАТНА АВИЈАЦИЈА ПОЛОЖИЛА ОРУЖЈЕ ПРЕД РАКЕТНИМ ЛЕТИЛИЦАМА, ТАЈНЕ БУДУЋИХ ХИПЕРЗВУЧНИХ ПРОТОТИПОВА ПОСТАЛЕ СУ ПРИСТУПАЧНЕ ЈАВНОСТИ.

Скоро је осам сати. Закаснићеш на састанак у 9 сати у Сан Франциску, — буди млада жена свога мужа М. Себолда, председника ваздухопловне компаније Конвер.

— Ништа не брини. Ако узмем „Саперџет" који из Њујорка полази у 9.30 часова стићи ћу у Сан Франциско у осам сати по тамошњем времену. И читав сат могу мирно да читам новине.

Овај разговор из 1970. године не представља никакву „фантастику будућности". Кроз десет година, кад путнички авиону буду летели брзином од 3.500 километара на сат или три пута брже од звука, ово ће постати сасвим обична ствар. Такав авион стићи ће у Сан Франциско пре него што је полетео из Њујорка! (по локалном времену). Док савремени млазни авион „ДЦ-8" лети сада од Њујорка до Париза за нешто више од шест сати, авиону три пута бржем од звука за ову релацију требаће само два сата.

Такве особине ће већ имати амерички бомбардер „Б-70" Валкири који је америчко ратно ваздухопловство поручило за 1965. годину. Тежак 272 тоне, са шест турбореактора и укупним потиском од 70.000 килограма летеће на висини од 21.000 метара брзином три пута већом од звука! Валкири је вероватно последњи ратни авион који својим својствима крчи пут цивилном ваздухопловству.

Поруџбине ратних авиона су у свим земљама сведене на најмању меру, јер се авиони сматрају застарелим ратним оружјем, а летилице су у готово свим плановима генералштабова замењене ракетама. Захваљујући овоме тајна која је увек лебдела над прототиповима авиона будућности данас је одгрнута. Уместо да се најбржи и најбољи авиони пројектују и испробавају у војним заводима и индустрији то је данас постала ствар цивилних инжењера.

Даглас, конструктор познатих авиона „ДЦ-3" и „ДЦ-8" је већ објавио прецизне податке о свом новом прототипу: акциони радијус од 6.500 километара, просечна брзина од 3.200 километара на сат, шест реактора тежине 220 до 270 тона, дужина 50 до 70 метара, висина 10 до 15 метара, превозиће 160 путника. Док је на изради пројекта и за експерименте са „ДЦ-8" требало 6 милиона часова прототип једног авиона који ће летети три пута брже од звука захтеваће 10 до 15 милиона часова рада.

Занимљиво је да британски конструктори гледају даље од својих америчких колега. Док ови данас припремају авионе који ће се појавити кроз десет година, први сматрају да ће надзвучни авиони бити кратког века и да у савременој авијацији треба планирати бар 20 година унапред. Они планирају хиперзвучни авион за 1980. — 1990. годину који ће летети брзином 7 пута већом од звука или 8.400 километара на час! Овакав авион ће прелетети пут од Лондона до Токија за 90 минута, до Ванкувера за 70 минута а до Сингапура за 100 минута.

Према замисли инжењера фирме Бристол то ће бити двоструки апарат. Авион-носач од 108.000 килограма, надзвучне брзине, носиће на својим леђима нешто мањи авион од 72.000 килограма до 27.500 метара висине одакле ће га лансирати брзином четири пута већом од звука. Овај ће наставити пењање до 42.700 метара где ће достићи брзину од 8.400 километара на сат. Кад буде над циљем атерираће помоћу турбопропулсора.

Пред конструкторима авиона који буду летели брзином три пута већом од звука поставиће се низ врло сложених проблема: док на висини од 18.000 метара влада температура од 56,5 степени испод нуле, на површини авиона ће она услед трења износити 300 степени изнад нуле! Ови авиони зато неће моћи да буду од лаке материје већ од високоотпорног челика, а покриваће их 120 милиметара дебео слој стакленог изолационог влакна. Да би авион оваквих особина где се све одиграва муњевитом брзином, могао летети бар са 99,9 одсто сигурности биће опремљен са 4 аутоматска пилота од којих ће сваки бити тежак 110—120 килограма Квар једнога довешће до укључења у рад другог, квар другог до укључења трећег и тако редом.

Сви савремени конструктори, а нарочито руски, интересују се за атомске авионе. У овој области као и у домену сателита постоји живо супарништво између Истока и Запада. Америчке компаније су већ доста напредовале у изградњи првог прототипа атомског авиона. Руси су саопштили да су припремни радови за изградњу једног авиона са атомским мотором већ завршени и да ће ускоро започети конструисање.

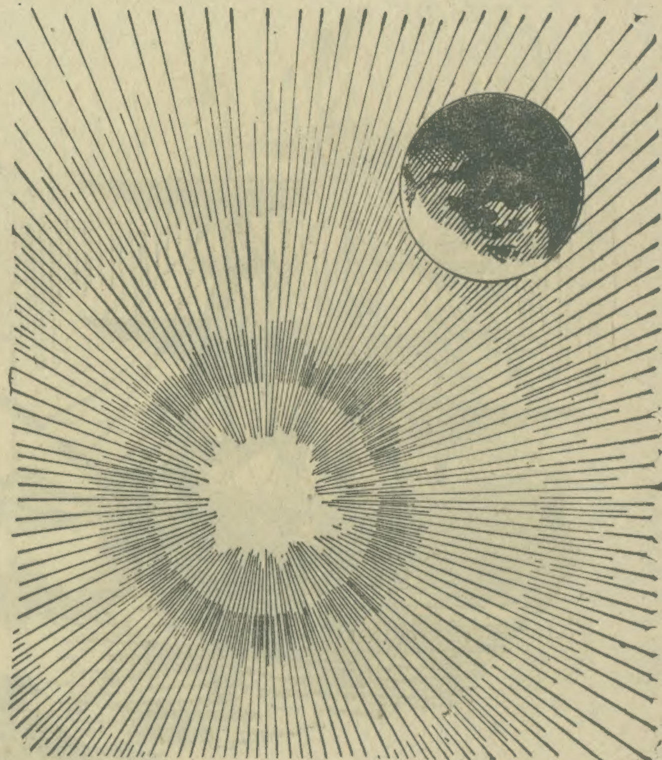
Изгледа да ће за погон атомског авиона служити снажан турбореактор. Захваљујући систему канала ваздух из компресора ће пролазити кроз реактор где ће се загрејати а затим ће кроз турбину бити избачен напоље производећи снажан потисак. Овакви реактори су испробани на бомбардеру „Б-36" и већ су покренули турбореакторе помоћу енергије добијене од нуклеарног реактора. Сматра се да ће атомски авион ускоро полетети али његова брзина још врло дуго неће достићи 3.500 километара на сат.

Око две хиљадите године сви авиони на дугим релацијама летеће брзином од 8.000 километара на сат и то потпуно аутоматизовано. На средњим пругама ће брзина авиона износити 3.000 километара на сат.

У планинама и на тешким теренима ће постојати различити авиони са вертикалним узлетањем који ће служити као такси или болнички авиони и везиваће градове и села, шуме и неприступачне планине. За међуградски саобраћај ће се све више користити хеликоптери који ће се пењати доста високо. Претеча ових комбинованих авио-хеликоптера је британски „Фејри Ротодин".

ЛИФТБОЈ

Један стрпљиви и систематични амерички лифтбој бележио је „рецке" при сваком пењању и спуштању у свом лифту. Израчунао је да се за годину дана попео и спустио 133.160 пута, што значи 364 пута на дан, рачунајући ту и недеље. На први поглед цифра није толико велика. Али ако се узме оловка у руку, види се да се за 8 сати рада попео 45 пута на сат. Другим речима, у сваком минуту се пео и спуштао по једанпут а између два пењања имао је само 15 секунди за предах.

СВАКЕ СЕКУНДЕ

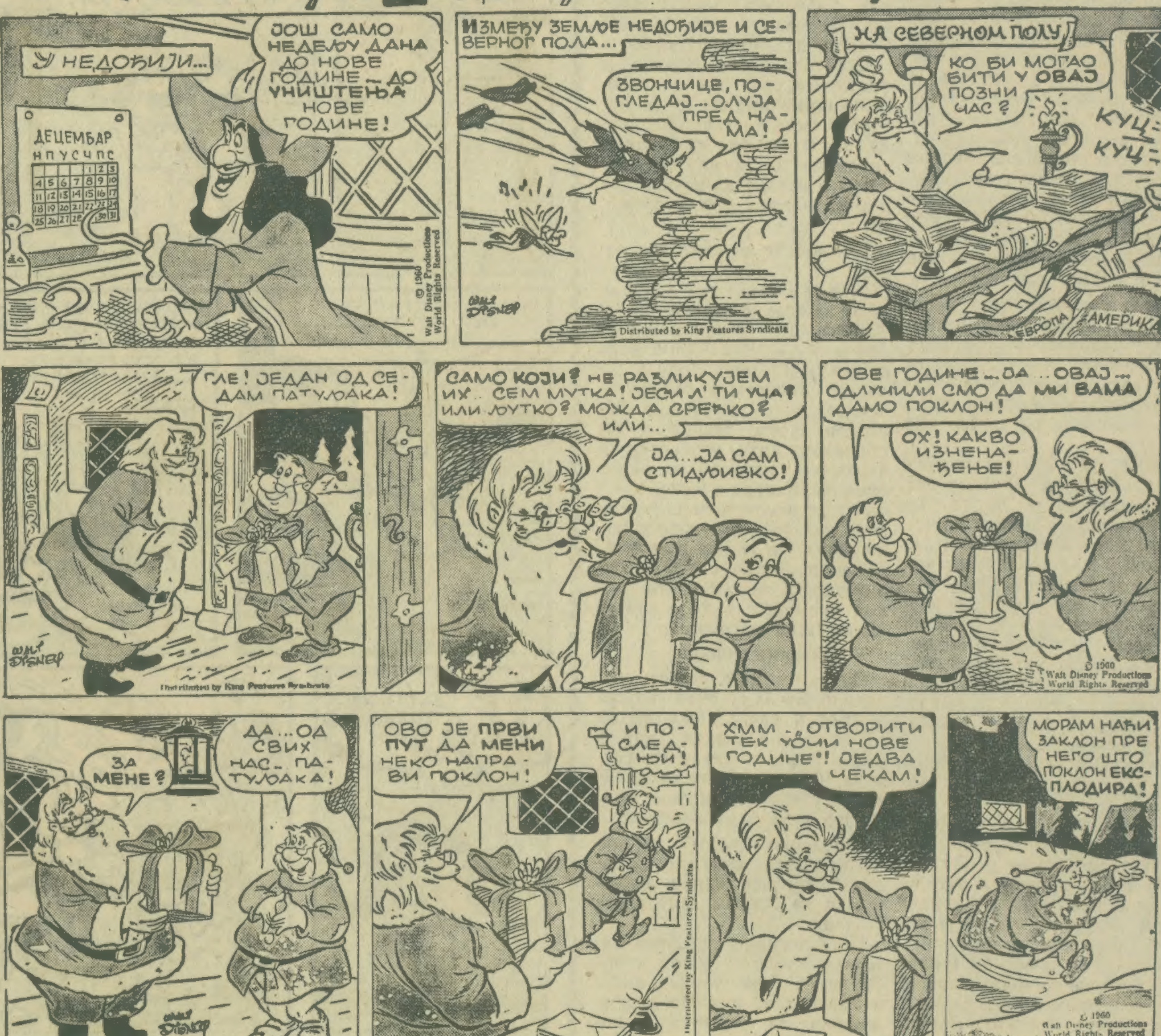
Огромне количине сунчеве светлости и топлоте потичу од атомских фузија које се одигравају дубоко у Сунчевој кори. Сваке секунде Сунце распе толику количину енергије колику би створила експлозија једне милијарде хидрогенских бомби. Али пошто је Земља малена она прима само незнатан део Сунчевих радијација. Па ипак, једна квадратна миља (250 хектара) прими Сунчеве енергије која одговара енергији од три милиона коњских снага.

У ДУБОКОЈ СТАРОСТИ

Најпопуларнији коњ Италије Албино — угинуо је у Мерану у дубокој старости од 28 година. Лево око му је било одавно угашено, а ожиљак на левој нози остао му је од ране задобијене у другом светском рату. Кад је његов јахач погинуо, Албино је дуго лутао док није пронашао „свој" пук. После рата доспео је до једног сељака у околини Милана и неколико година вукао његова колица до пијаце и натраг. Једног дана наишао је на коња капетан Де Леоне и позвао га по имену. Заједно са колицима Албино је похитао у сусрет старом знанцу. Отада је он о државном трошку живео у коњичкој касарни Савоја, а ту ће, балсамован, и даље остати.

ПОДБАЦИЛИ

Кувари на америчким бродовима такмичили су се ко ће да зготови најбољу чорбу од пасуља, најомиљеније јело америчких морнара. Али сви су подбацили. Награду је добила 60-огодишња Хелен Балок из Филаделфије, јер су и неке домаћице учествовале на конкурсу.

КРАЂА БОСОНОГОГ генерала

Био је јул месец 1777 — прва годишњица проглашења америчке независности. Али патриоти су тих дана имали врло мало разлога за весеље: Џорџ Вашингтон и његова мала армија састављена од фармера и грађана, скривени иза брежуљака Њу Џерсија, чекали су да британске регуларне трупе и немачки најамници отпочну своју летњу офанзиву која је врло лако могла да сломи америчку побуну.

Њујорк и Лонг Ајленд су били у рукама непријатеља. Очекивало се да ће престоница Филаделфије сваког часа пасти а Њупорт, једна од стратегијски најважнијих лука на обали Нове Енглеске, управо је био заузет.

Али непобедиви дух бораца за независност није опадао и док су мали топови Вашингтонове војске тужно поздрављали 4 јул, отпочео је да се спроводи у дело један од најсмелијих планова у рату за америчку независност.

Недавно пронађени подаци тек сада дају потпуну слику подвига младог потпуковника Вилијема Бартона који је киднаповао британског команданта Њупорта право из кревета у ноћној кошуљи.

Када је почела револуција Вилијем Бартон је био шеширџија у Провидансу. Средњег раста и оштрог погледа он се истакао у првим борбама као каплар револуционарне милиције и тако убрзо добио чин официра.

Један од Вашингтонових најистакнутијих официра био је генерал-мајор Чарлс Ли, професионални војник са великим војним искуством у ратовима у Европи и Америци. Пошто је пензионисан као пуковник у британској војсци он је учествовао у борбама у Турској и Пољској и најзад се нашао уз Џорџа Вашингтона. Децембра 1776. Британци су успели да заробе овог официра који је био Вашингтонова десна рука, и један од ретких професионалних војника у народној армији.

Бартон, који је у међувремену постао потпуковник, био је свестан колико је Ли потребан Вашингтону и зато је створио план како да украде неког енглеског генерала који би послужио за размену.

Кад му је почетком јуна један одбегли амерички заробљеник испричао како се генерал Ричард Прескот, командант британског гарнизона у Њупорту, преселио за време лета у једну вилу на око пола миље ван града, њему се то учинила идеална прилика.

Преобучен у грубо фармерско одело Бартон се у неколико махова пребацивао на непријатељску територију да би испитао могућности за прилажење летњиковцу у коме је британски командант проводио ноћи.

Прилаз сувим био је немогућ пошто су драгони чували све путеве и важнија стратегијска места. Остајало је још питање да ли би се у помрчини могао прокрасти поред британске фрегате „Емералд“ која је чувала улаз у мали залив испред летњиковца.

Бартон је одлучио да покуша. Покрајинском команданту Стентону изнео је свој план и од њега затражио дозволу за акцију и шест великих рибарских барки. Иако није веровао у успех акције Стентон је дао пристанак.

Следећег јутра Бартон је постројио свој пук и саопштио војницима да му је потребно четрдесет добровољаца за једну опасну акцију, спремних да погину ако затреба и позвао да иступе два корака напред они који желе.

Цео пук је иступио два корака.

Онда је Бартон сам одабрао људе за које је веровао да су најпогоднији. Међу њима је био и црнац Џек Сисон кога су звали „Принц“. Ноћу 4. јула пет рибарских чамаца је испловило из тврђавице Тивертон. После тешког и заобилазног пута, избегавајући британске патроле и ратне бродове, Бартон и његови људи су се зауставили поред обале недалеко од улаза у мали залив. Он је још једном опоменуо оне који се плаше да одустану и то одмах, док још има времена. Али је добио једногласни одговор:

— Почнимо акцију.

Отада се није уопште говорило. Весла су била увијена у крпе и овчју кожу да би се пригушио њихов удар о воду. Тачно у девет сати увече 10. јула чамци су склизнули у воду по мрклом мраку јер није било месечине.

Негде око поноћи су се провукли поред фрегате „Емералд“ која се мирно љуљушкала на јужном делу улаза у залив.

Приближивши се обали одједном су чули топот коња. Људи су брзо увукли весла а Бартона су прошли ледени жмарци. За тренутак је поверовао да су упали у замку. Али звук се ускоро изгубио и свугде око њих је опет завладала тишина.

Пошто су пристали на једном мрачном месту Бартон у сваком чамцу остави по једног човека а од осталих начини пет група.

Летњиковац је имао три улаза. Бартонова група је имала да упадне кроз главни окренут према југу; друга је имала да уђе кроз источна врата а трећа кроз западна. Четврта група је морала да пази на друм и прилазе згради док је пета остала у резерви.

Погнути и трчећим кораком Бартонови људи су јарком од пресахлог потока стигли до куће. Док су отварали гвоздену баштенску капију одјекнуо је позив стражара:

— Ко је тамо?

Сакривени иза дрвећа Американци су се приближавали. Стражар је поновио питање, а Бартон изађе на чистину и крену право ка њему одговарајући:

— Пријатељи.

— Дајте лозинку.

Бартон је то очекавао и зато узбуђеним гласом уместо одговора упита:

— Јесте ли видели дезертере које тражимо?

Стражар је незадовољно одмахнуо главом али дотле су Бартонови људи већ стигли до њега и отимајући му пушку брзо га спетљали.

Оставивши једног човека да га чува остали упадоше у кућу. Приземље је било мрачно и празно. Устрчали су уз степенице и ушли у собу на спрату. Једног преплашеног човека су упитали:

— Где је генерал Прескот?

Човек, забезекнут, није био у стању да одговори, а Бартон и сам узбуђен, викну својим људима:

— Запалите кућу. Ако не можемо да ухватимо генерала живог имаћемо га мртвог.

Један глас из суседне собе упита:

— Шта се то догађа?

Пошто су врата била закључана, Бартон даде знак Сисону. Под његовим налетом тешка храстова врата попустише.

Мршав средовечан човек у ноћној кошуљи и капи за спавање пренеражено их је гледао седећи на ивици кревета. Бартон му приђе и спустивши му руку на раме упита:

— Јесте ли ви генерал Прескот?

— Да.

— Ви сте мој заробљеник.

Дозволио му је да навуче панталоне и капут преко спаваћице али како је генерал сувише дуго тражио једну од својих чарапа Бартон га ухвати за руку и рече оштро:

— Оставите то и полазите!

Доле су Бартонови људи заробили генераловог ађутанта који је покушао да побегне искочивши кроз прозор.

Док су се прокрадали кроз шипражје босим ногама енглеског генерала нанело је грање неколико лакших повреда али Бартон није дозвољавао ни за тренутак да се стане. Два човека су готово однела Енглеза до једног од чамаца који су чекали.

Када су чамци поново прошли поред фрегате она је још била у мраку и само су се с времена на време чули отегнути извештаји морнара на стражи: „Све је у реду“.

Одједном, када је Бартон већ мислио да је ван сваке опасности небо су осветлиле три ракетле. Људи у чамцима су прилегли на весла. Зачуо се звук трубе која је звала на узбуну. Ту и тамо по заливу су се појавиле буктиње и фењери.

Али срећа је била и даље на страни Американаца. Са првим зрацима зоре они су већ стигли далеко, а узбуђени Енглези су још пуна двадесет и четири часа узалуд тражили свог генерала.

Извештај о Бартоновом подухвату представљао је сензацију за штампу, а за побуњенике то је била прва добра вест после много месеци тегоба.

ОБУЋАР И МУШТЕРИЈА

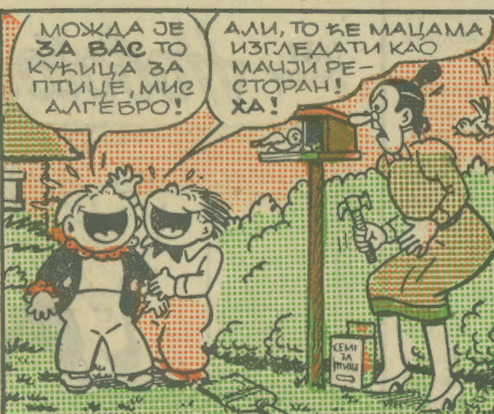
Један младић однесе ципеле на поправку и обућар му пружи цедуљу с бројем на основу које ће да их потражи кад поново дође. Сутрадан младог човека позову на одслужење војног рока и он отпутује још исте вечери. После годину дана, регрут се врати кући и нађе у џепу обућареву цедуљу. Оде у радњу, пружи свој број, а обућар, пошто је погледао у преграду, врати се и рече:

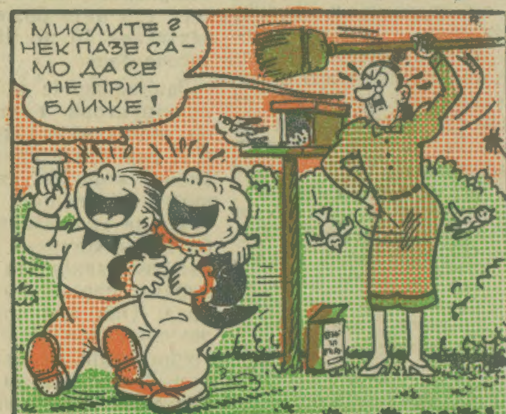
— Прошле седмице имали смо доста посла. Дођите у суботу, ваше ципеле биће сигурно готове.

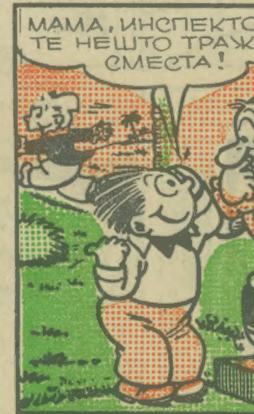

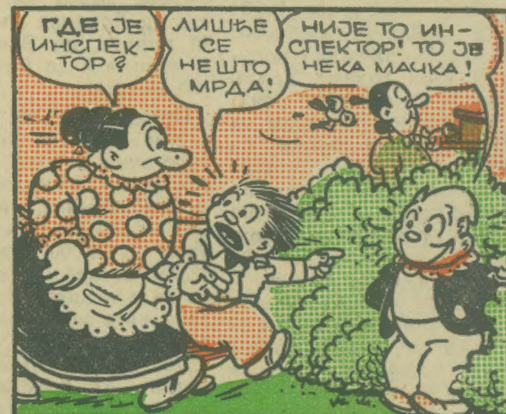

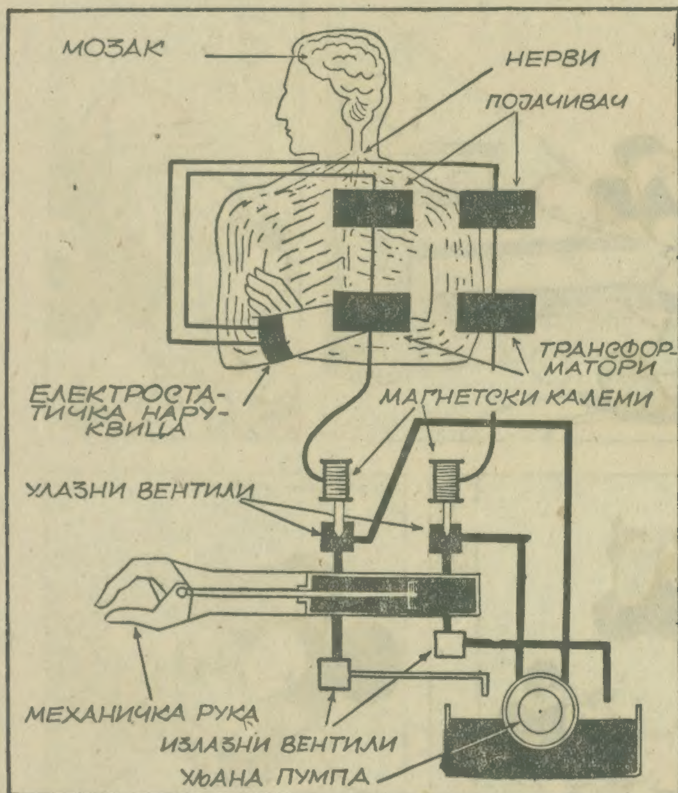

СТРУЈА ИЗ МОЗГА ОДВОДИЋЕ СЕ ПРЕКО НЕРАВА И ЖИЦЕ У ВЕШТАЧКУ РУКУ. ТУ ЋЕ ОНА БИТИ ПОЈАЧАНА, ТРАНСФОРМИРАНА И ОДВОЂЕНА У МАГНЕТСКЕ КАЛЕМЕ. ОВИ ОТВАРАЈУ И ЗАТВАРАЈУ ВЕНТИЛЕ ХИДРАУЛИЧНОГ ПОСТРОЈЕЊА, КОЈЕ УПРАВЉА ПОКРЕТИМА ВЕШТАЧКЕ РУКЕ. НА ОВОЈ ОСНОВИ РУСИ ИЗГРАЂУЈУ ВЕШТАЧКЕ УДОВЕ.

НЕРВИ ПОКРЕЋУ ВЕШТАЧКУ РУКУ

Оно што се ствара у лабораторијама у Москви и Лондону није само жеља будућности, него стварност. Вештачка рука са вештачком шаком, слична је оној коју је носио витез Готфрид од Берлихингена. По изгледу она није много друкчија од технички чудесног дела средњовековног ковача или бравара. Једино: ова шупља рука скрива, за посматраче невидљив, мали технички уређај највеће прецизности. Од вештачке руке воде две танке жице у омотач који се прикопча за долактицу.

Кад човек пружи руку да дохвати неки предмет он мисли: „Сад ћу да узмем ову ствар". Његов мозак преко нерава изда тај налог његовој руци. Прсти се покрену, хватају предмет док не осете отпор тврде материје.

И вештачка рука истога часа реагује на замишљене покрете. У истом ритму, истом брзином. Као што нерви спроводе налог мозга у човечју руку, тако и преко жице стиже он до вештачке руке. Познато је да се у телу врше електрична струјања док се налог из „централе", мозга, пренесе на удове и органе. Свака нервна ћелија је мајушни галвански елемент.

Тек последњих година је префињена и најпрецизнија техника омогућила науци да тачно премери ова струјања.

Руси су на овом подручју нарочито напредовали. Совјетски научник Кобрински је мерењем утврдио да постоји директна веза између напона једног мишића и напона електричне струје која нервом стиже до њега.

Код вештачке руке сигналне струје се одводе кроз наруквицу, пролазе кроз појачиваче у унутрашњости вештачке руке и спроводе даље у релативно једноставну машинерију магнета у хидрауличном постројењу. Тако вештачка рука чини покрете сасвим сличне природним. Можда неће још дуго времена проћи а инвалиди ће моћи да добију делове тела чији покрети неће бити механички него ће се преносити електронским путем преко нерава.

У Лондону покушавају да усаврше вештачку ногу, у којој ће мала радарска справа неравнине тла аутоматски да изравњава мајушним задебљањем или стањивањем.

За све ове тековине треба захвалити новој грани науке која се назива биоелектроника. Од ње очекују помоћ не само инвалиди него сви ми јер ће омогућити нове функције нервног система што може преиначити ритам целокупног нашег живота.

Да ли знате?

Са свих страна

Највећи немачки брод за риболов „Хесен" недавно је довршен. Тежак је 1222 тоне, дугачак 73 а широк 11 метара. На њему је уређена права фабрика за прераду рибе тако да без тешкоћа брод може да транспортује 70.000 килограма рибе одједном.

☆

Нова скела снабдевена радаром, нарочито корисним у дане кад је магла, саобраћа на Рајни између Кенигсвинтера и Бад Годесберга. Дугачка 40 а широка 15 метара, ова скела може да превезе истовремено 360 људи и око 35 кола.

☆

„Летећа" сала за операције је довршена у Савезној Немачкој Републици. Једна немачка компанија, да би омогућила хитнију помоћ становништву у мочварним, поплављеним и тешко приступачним пределима, инсталирала је у трупу једног хеликоптера операциону салу дугачку 6 а широку 3 метра. Ту се налазе сви инструменти и друге потребе неопходне за хитне хируршке интервенције.

☆

„Недеља светлости" се по једанаести пут ових дана одржава у Есену. У главним артеријама овог великог индустријског града изложени су огромни панои састављени од хиљада електричних сијалица, којима су приказане сцене из чувених опера и балета.

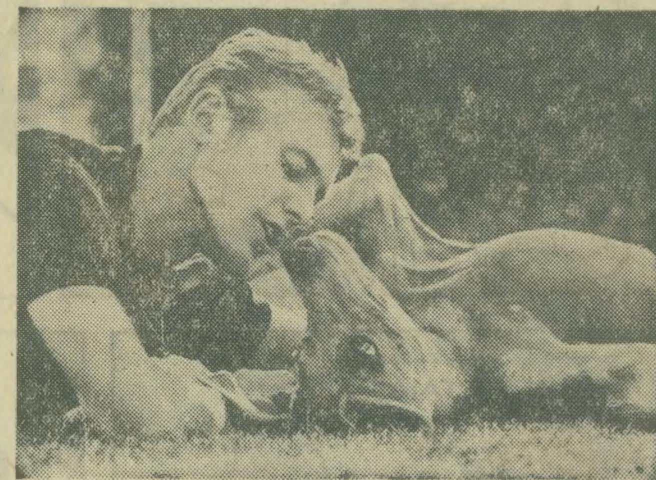
Проблем...

Уклањање смећа из домаћинстава је проблем који задаје бриге општинама свих великих модерних градова. У Хамбургу је пронађен један нов начин за то: у једној великој стамбеној згради сви просипају смеће директно у једну специјално за то прављену пећ на мазут, с капацитетом од око 300 килограма дневно која подједнако добро сагорева кутије од конзерви као и флаше.

Несаломљив термометар

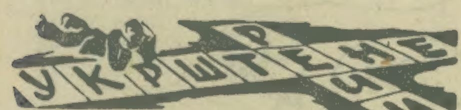
Догађа се да док термометар стресамо да би спала жива он исклизне из руке и разбије се. Непријатност је утолико већа што га немамо кад је највише потребан, јер се ретко догађа да у кући постоји још један, а и због живе која је отровна.

Нови термометар од пластичне материје је недавно израђен. Само стуб где стоји жива је од стакла. Глава термометра је сва у жљебовима који спречавају да исклизне из прстију док се жива стреса. Мала лупа уграђена у пластичној материји омогућава да се лакше прочита температура.

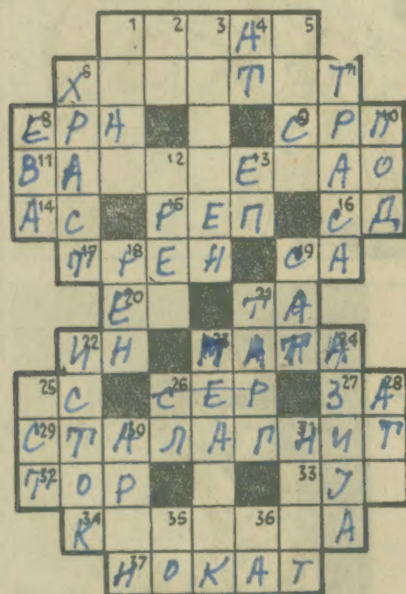
ЉУБАВ ПРЕМА ЖИВОТИЊАМА

Недавно је у суду у Глендејлу, у Калифорнији, покренут поступак против Теб Хантера због тога што свог пса „туче, везује ланцем и принуђава га да клечи" како су га суседи оптужили. Хантер је примио више протестних писама у којима му, поред осталог прете да је тиме запечатио своју глумачку каријеру. Међутим, после трочасовне расправе установљено је да Хантер није мучио свог пса Фрица већ га је само лако ударао за време тренинга. Порота је донела одлуку да Хантер није крив чему је свакако много допринела и горња слика која недвосмислено показује да ова два бића не живе у непријатељству.

Водоравно: 1) хемијски елемент; 6) руда гвожђа; 8) Ужичанин; 9) пољопривредна алатка; 11) справа за мерење притиска течних или гасовитих тела; 14) првак; 15) део животињског тела; 16) нота солмизације; 17) моменат, тренутак; 19) предлог; 20) слово латинице; 21) показна заменица; 22) река у Аустрији; 23) јунакиња једног Дизнијевог стрипа; 25) историјско место у Малој Азији; 26) енглеска титула; 27) предлог; 29) пећински накит; 32) ограђен простор за овце; 33) света (турц); 34) један спорт; 37) део прста.

Усправно: 1) гас лакши од ваздуха; 2) иницијали аутора спева „Смрт Смаил-аге Ченгића"; 3) опера од Бизеа; 4) коњ; 5) велики мађарски композитор (1811—1886); 6) листопадно дрво; 7) линија пута; 8) страно женско име; 10) предлог; 12) град у СССР-у; 13) јуначки спев; 18) љут корен; 19) часовник; 21) најмекши минерал; 22) страна света; 23) тресак, тутањ; 24) један континент; 25) острво на Јадранском мору; 26) слово латинице; 28) грчка богиња обмане; 30) страно мушко име; 31) израз у музици; 35) енглески драмски писац (1856—1950); 36) египатски митолошки бог сунца.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) Емона; 6) фризура; 8) ура; 9) ара; 11) Фернандел; 14) ан; 15) Ака; 16) но; 17) Кана; 19) ја; 20) рт; 21) ко; 22) бл; 23) брдо; 25) ка; 26) оро; 27) По; 29) Ератостен; 32) бок; 33) ера; 34) Корзика; 37) врана.

Усправно: 1) ерар; 2) ми; 3) ознака; 4) ну; 5) Арад; 6) Френк; 7) арена; 8) Уфа; 10) ала; 12) Нант; 13) на; 18) Арл; 19) јод; 21) крос; 22) барок; 23) бронза; 24) опера; 25) кеб; 26) От; 28) она; 30) аков; 31) тека; 35) РР; 36) Ин.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

Коректор

Сваки играч треба да напише три речи на свом парчету хартије не гледајући шта пише његов сусед. Пре почетка игре треба се определити коју ћете реч писати — да ли оне које означавају цвеће, животиње или шта друго.

Први играч каже једно слово и сваки од играча мора да прецрта то слово у све три своје речи.

Претпоставимо да је један играч написао: ружа, љубичица и бела рада. Ако су изречена слова: а, р, б, значи остаће му: -уж-, љу-ичиц-, -ел- --д-.

Играч који први прецрта сва слова у својим речима изгубио је игру.

МЕХУРИ ОД САПУНИЦЕ

Да бисте направили мехуре од сапунице послужите се било једном обичном сламком коју ћете на једном крају засећи унакрст, било правом лулом за прављење мехурова. Умочите засечен крај сламке у сапуницу пре него што почнете игру.

Поставите две столице тако да наслон једне буде према наслону друге и то на растојању од једног метра. Вежите обе столице канапом, као што се види на слици. Обележите по једну линију са обе стране канапа на око један метар далеко и станите ви на једну а ваш друг, прекопута, на другу страну. Покушајте да један за другим пошаљете мехуре у противнички део преко канапа. За сваки мехур који пређе канап забележите по један поен. Први од вас ко постигне 25 поена биће победник.

ТЕЛЕГРАМИ

Можете да се забављате састављајући телеграме сечењем речи које сте изабрали из наслова новинских чланака и залепили их на лист беле хартије. Кад „телеграм" додате друговима добићете врло смешне реченице на које ће ваши пријатељи одговарати, лупајући главу да би се такмичили са вама у досетљивости.

Реп од магарца

Нацрта се на једном великом папиру силуета магарца и закачи за зид. Реп је нацртан и скројен засебно. Завезаних очију, сви играчи, један за другим труде се да реп поставе на право место. Онај ко га намести тачно, или бар приближно, у његов нормалан положај, победио је. Али често је резултат пун непредвиђености.

СКАКАЊЕ У КРУГУ

На један дужи конопац причврсти се гумени прстен или лопта везана у мараму. Пазите само, за ову игру не смете узети неки тврд предмет оштрих ивица. Један од играча стане у средину круга који око њега начине остали играчи. Он се лагано окреће око себе а истовремено и уже, и то тако да предмет везан за њега увек буде уздигнут од земље око 30 сантиметара. Остали играчи пазе на уже и труде се да га прескоче кад дође до њих. Онај ко ногом закачи уже испада из игре. Игра се наставља све док не остане само један играч. Као победник он прелази у средину и игра се наставља.

... најстарије вино које се до данас сачувало има више од 1.600 година. Амфора са овим вином била је нађена у околини Шпејера, у Источној Немачкој, приликом откопавања једне римске гробнице из III века наше ере. Вино се чува у Музеју вина у граду Шпејеру.

... китови и делфини имају најмасније млеко: оно садржи око 45 одсто масти што значи да је десет пута масније од крављег.

... најпознатији поларни истраживачи и путници по неиспитаним крајевима света били су људи који су имали око 40 година. Сматра се да су у том узрасту људи физички најиздржљивији.

... према мишљењу стручњака, просечна тежина мушкараца на свету износи 64, а жена 56 килограма.

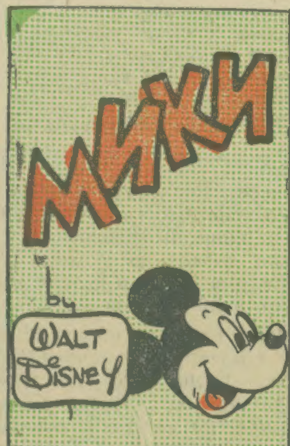
... у првим српским основним школама, према казивању Вука Караџића, учило се писање, читање и рачунање. Од 1838. године уведени су као предмети земљопис и историја.

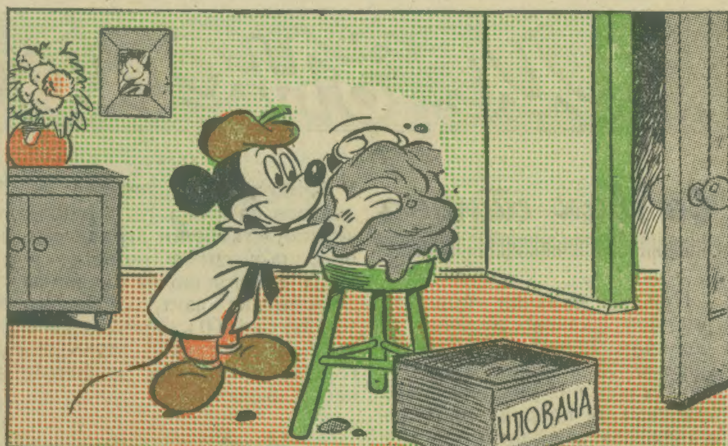
... овчарски пси воде порекло из Азије.

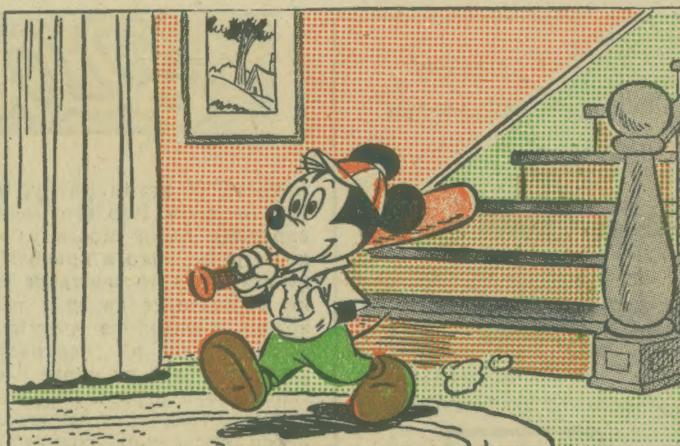
... стари Египћани не само да су знали за вино, већ су имали чак и филтере за филтрирање вина.

... прва књига на српском језику посвећена искључиво неговању деце појавила се 1836. године под насловом „Чадољуб или неговање деце у первим живота годинама". Књига је била штампана у Пешти, а њен аутор је доктор Гаврило Пекаровић.

... прву виљушку у Енглеску донео је Томас Коријат, 1608. године, и то из Италије.

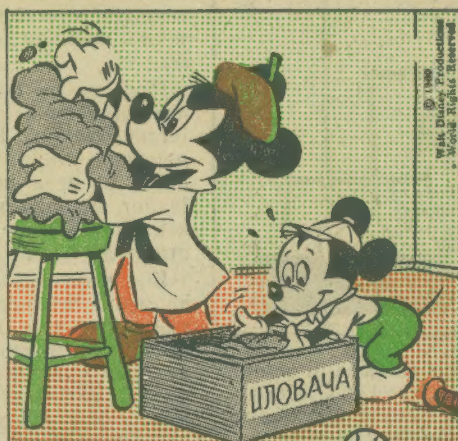

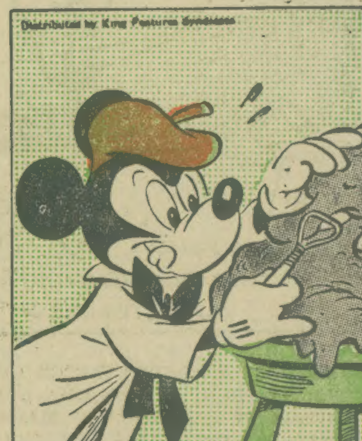

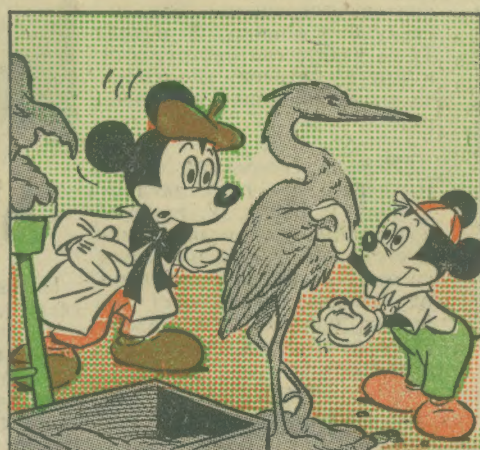

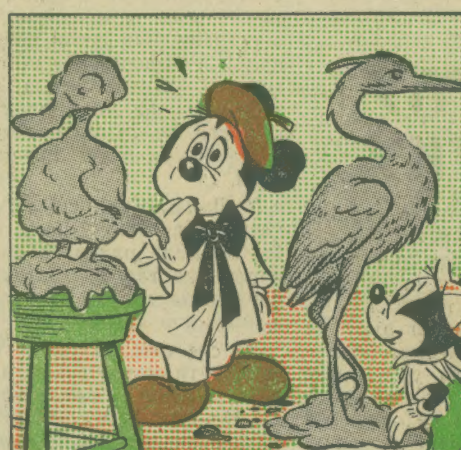

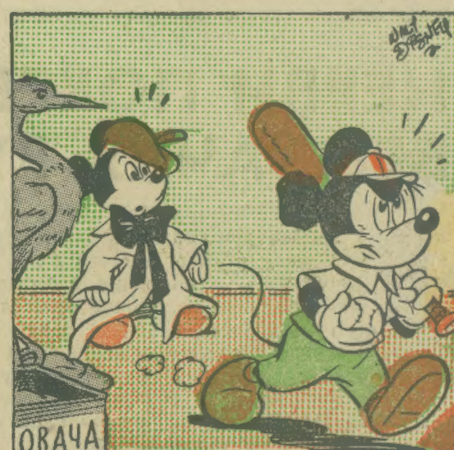

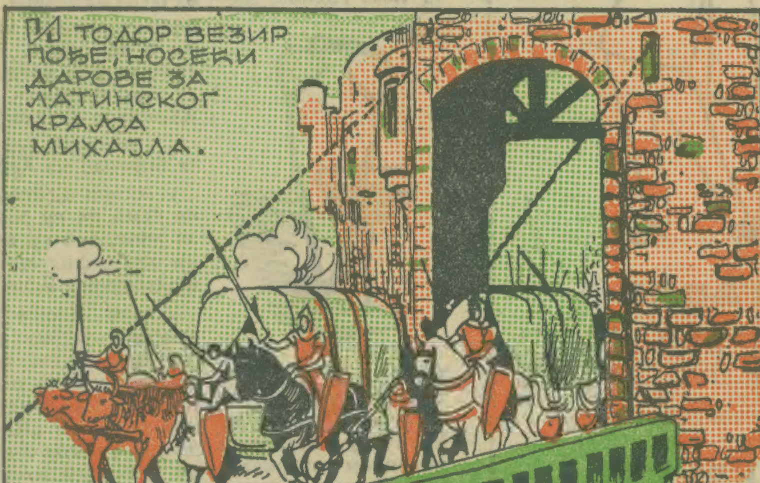
МИЛОШ ВОЈИНОВИЋ

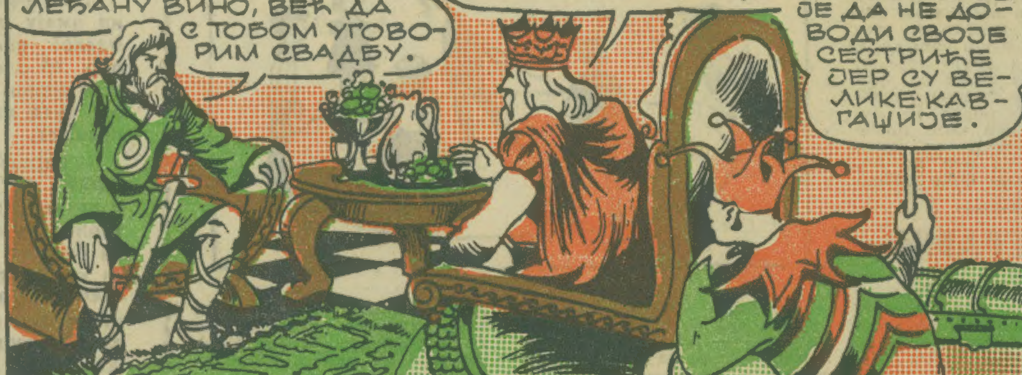
За лепоту Роксанде, ћери латинског краља Михајла, дознао је цар Душан, па се реши да је узме за жену.

Краљ Михајло је сјајно дочекао изасланике: недељу дана је гостио Тодора везира и његову пратњу.

Кад је пало вече, Тодора везира уведоше у једну дворану где није било светлости и изведоше Роксанду да је изасланик цара Душана види и прстенује.

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско издавачко предузеће Београд, Македонска 31. Текући рачун број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугод. 600 дин. Рукописи се не враћају.